AUSPICE CHRISTO!

DISSERTATIO MEDICA
DE
LUE VENEREA,

Quam

IN ILLUSTRI AD SALAM ACADEMIA,

PRÆSIDE

VIRO

Nobilissimo, Excellentissimo atq; Experientissimo

GEORGIO VVOLFFGANGO WEDELIO,

MED. DOCT. THEOR. P.P. ARCHIATRO DUC. SAX. ET S. R. I. NATUR. CURIOS. ADJUNCTO,

DN. Præceptore, Patrono atq; Promotore studiorum suorum omni observantiæ cultu ætatem devenerando,

Publicæ Philiatrorum disquisitioni subjicit

In Auditorio Medico,

horis consvetis,

RESPONSURUS AUTOR

M. ANDREAS Löw/

Sempron. Hung.

ad d. *Maji*, *Anni* M DC LXXXII.

JENÆ, Stanno Bauhoferiano.

Q. D. B. V.

Procemium.

Ngeniosum veterum est commentum de supplicio Tityi, quo apud inferos improbitatem, & temerariam libidinem indesinenter luat; vorari nempe jecur à vulture, subinde renascens, inermi ob ligaturam corpore, finxére.

Quid aliud condi sub his involucris putemus, quàm morale vulgatum, experientiâ fatali comprobatum: per quod quis peccat, per idem punitur & idem?

Speciatim verò id de morbis valet, iisque amore insano, seu illicitâ potius venere productis. Coëgit amare jecur; æqvum ergò erat, pati illud ipsum velut immortale, ut *Poeta* vocat, nec fibris requiem dari ullam renatis.

Non hodiè demum cœpit puniri corpus, vel pollui universum, per concubitum impurum; antiquum delictum, antiqua pœna est, putredo & vermes, si *Ecclesiasticum* audiamus, antiqvus morbus.

Est verò & huic inventum remedium, & pœnarum & remissionis arbitris constitutis medicis. Placuit igitur & nobis impræsentiarum lustrare luem veneream, quomodo velut vultur non tam animum rodat, quàm jecur, quàm fœcunda pœnis viscera habitataque sub alto pectore. Hoc ut feliciter eveniat, divinum annuat numen!

Caput I.

De Nomine & definitione.

ùm, ſecundùm *Ariſtotelem*, initium doctrinæ ſit inquiſitio nominum, operæ pretium erit, ut eò felicius in rei veritatem ducamur, è vario nominum uſu prius nos extricare, & breviter nominis evolutioni inſiſtere.

Scilicet Luis huic eſt affectui nomen, ſine dubio à λύειν, ſolvere, unde, *Scaligero* autore, luem morbum dicimus, cujus vi corpora ſolvuntur, *l. 1. Poet. c. 4.* Venereae verò, quia, qui Veneri illicitæ litant, utplurimum hancce pœnam luunt, &, teſte *Nicolao Leoniceno Vincentino*, puſtulas à partibus obſcœnis incipientes, mox totum corpus, atque ipſam præcipuè faciem invadentes, præter fœditatem, magnum inſuper cruciatum plerumque afferentes, aliaque reportant.

Lues ergò licet generale ſit vocabulum, & ad quemcunque morbum contagioſum referri poſſit, hoc loco tamen eo ſenſu, quatenus ex venereo & impuro congreſſu proficiſci, inque alia ſubjecta per contagium derivari poteſt, ſumitur.

Non uno aliàs morbus gaudet nomine. Quidam enim, præſertim Itali, *morbum Gallicum* appellitant, vel quia à Gallis, bellum cum Rege Alphonſo ad Neapolin gerentibus, per contagium in Italiam importatus eſt, & in Germaniam quoque, autore *Baſilio Valentino Triumph. Antimon. p. m. 52.* quare & inter Gallos primum apparuit hæc lues, referente *Leoniceno de Morb. Gall. Sennert. part. 4. l. 6. cap. 1. Prax. p. 121.* Vel, quia eo tempore, quo homines paſſi ſunt hanc ægritudinem, Rex Gallorum Neapolin Italiæ occupabat. *Nicol. Maſſa de Morb. Gall. c. 1.* Unde originis primæ annus communiter adſignatur 1493. & 1494. à *Paracelſo* 1470. 1480. *Oper. Chirurg. p. m. 272.* à *Benivenio* verò 1496, qui tamen ab Hiſpaniâ incipientem per Italiam ipſam primùm, tum Galliam cœterasq; Europæ provincias latè diffuſum refert *c. 1. obſerv.*

Occaſio hujus luis, novæ putatæ, generandæ duplex aſſignatur, tum generalis, inaudita, maxima, & inordinata luxuries, vid. *Parac. l. c.* tum ſpecialis, ex conjunctione lepræ & veneris, ſeu copulâ le-

proſæ

prosæ meretricis cum scabioso milite Gallo, ut idem alibi *p. 132. 133. 192. Helm. Tum. pest. p. m. 846.* qui tamen id meritò refutat, & *Joh. Sylv. Insul. Tr. de morb. Gall.* referunt. Tacemus quosdam astrorum influxum ipsum accusare, qui eandem produxerit.

Galli verò ignominiam hanc ægrè ferentes in Hispanos transferunt, & per navigationes ex Indiâ, cui scabies omni ex parte lui ṣeæ respondens endemia sit, uti *Bernard. Tomitanus de Morb. Gall. c. 5.* refert, in reliquas nationes irrepsisse contendunt, quare & scabiem, seu *variolam Hispanicam* nominant. Hispani autem videntes Neapolitanos lue hâc graviter afflictos, eam *morbum Neapolitanum*, sive *Parthenopæum*, juxta *Prosper. Borgarutium c. 1.* appellari voluerunt. Quàm frequens enim Neapoli sit, eorum prodit consvetudo, quâ inducti luem hanc non pro morbo amplius, nisi per gummata sese exserat, habent, teste *Barthol. Cent. 1. Epist. 49. p. 205.* Sed cùm hæc lues & Europam, Asiam & Africam invaserit, *Blasius Hollerius in libello de curandorum morborum institutione* eam κοσμικὸν, *mundanum*, nominare ausus est.

Et licet parum intersit, sive *contagium*, sive *Mentagram*, sive *scabiem*, sive *variolam Gallicam*, vel *magnam*, *la grande verole* Gallis, sive *Pudendagram*, sive *Siphyliden*, quod *Fracastorio* nomen placet, sive κακοφροδίτην appellemus; placuit tamen nobis cum *Sennerto l. c.* sine ullius nationis injuriâ & cavillatione eam, ratione causæ & effectûs, Luem Veneream nominare.

His præmissis sequentem ponimus Luis Venereæ DEFINITIONEM, quod nempe sit *morbus lymphaticus, malignus, chronicus, contagiosus, in partibus spermaticis tumoribus, ulceribus & doloribus conspicuus, à miasmate contagioso acetoso & viscido actuato dependens.*

Morbum vocavimus hunc affectum, quia requisita morbi, secundùm receptam hypothesin, optimè huic conveniunt, lædit enim actiones primò, immediatè & sensibiliter, ita ut actio læsa luem Veneream sequatur.

Sunt quidam, qui luem Veneream morbum dicendum minimè, illamq; morbis aliis duntaxat associari rentur, quos tamen à *Sennert. l. 6. part. 4. c. 3. Prax. p. 126 seqv.* sufficientissimè refutatos vide. Cùm vero omnis contagio secundùm *Helmont. l c.* sive ex leprâ, sive ex peste, sive aliunde contracta, adeoque & lues Venerea,

rea, verè & actualiter in se sit morbus, non immeritò hoc genus retinemus, imò rectè à *Paracelso Tom. I. Oper. p. m. 143.* maximus, pessimus, & amplissimus morbus vocatur.

Sed cùm Lues Venerea sit morbus πολύμορφος & Proteus variabilis, ratione suæ essentiæ illam pro morbo intemperiei, & quidem malignæ, habemus; ratione verò accidentium ad morbos magnitudinis & solutæ unitatis, licet nōn nisi secundariò, referri potest, quatenus nempe ulceribus & tumoribus est infamis.

Lymphaticum nominamus, quia principaliter lymphæ, seu humori sanguini contradistincto, inhæret, unde & per cachexiam virulentam totius corporis definit *Jonstonus Synt. med. Pr. l. 6. t. 1. p. m. 1089.* & in partibus sereis seu spermaticis virus suum potissimum evomit.

Maligna verò est, quia secundùm *Helmont. l. c.* cæteras ægritudines in sui obsequium mutat, imò, dicente *Sylvio Prax. Med. Append. Tr. 3. §. 369.* non quiescit, sed eundo vires acquirit, & fermenti instar, per totum corporis habitum se explicat, variaq; excitat symtomata. Etsi enim tanta malignitas, referente *Willis. Pathol. Cerebr. c. 2. de Scorb. p. m. 164.* in Lue Venereâ non reperiatur, ut spiritus sanguinis valdè mortificentur, ejusq; liquor siderationes majores ineat; tamen statuere fas est, quod ingravescente morbo, sanguis detorpetur, & vincula vitalia destruantur magis. Unde & *River. Instit. Med. l. 3. sect. 2. c. 9.* hunc morbum perpetuò malignum pronunciat.

Malignus est non absolutè, ut pestis, febres petechiales, & aliæ, sed secundum quid, ut scorbutus, & lepra, unde nec febris conjungitur, nec alia malignorum strictè sumptorum signacula.

Contagiosa quoque audit, quia non solùm in ipso corpore individuali serpit & seminia sui ab unâ parte ad alteram propagat, sed & fermentum seminale hoc ad extra transplantat & diffundit. Nam juxta *Bernardinum Tomitanum l. 2. de Morb. Gall.* corpora sana, robusta, validis viribus prædita, formosa, optimo habitu constantia, absque ullâ causâ, vel præcedente affectione & morbo, commercio infectorum, brevi temporis spatio, ægra, imbecilla, invalida, deformia, maloq; corporis habitu affecta reddit.

Quamprimùm enim ex virulento corpore ejusmodi fœtida, sordida & depravatæ indolis effluvia in corpus aliàs sanum sese insinuant, ex naturæ quâdam repugnantiâ mox interiorem œconomiam

per-

perturbant, humoribus peregrinam suam ideam, ut deinde eò facilius à naturali constitutione aberrare possint, imprimunt, indeq; varias ulcerum protuberationes, bubonum & tumorum diversas species, maculas & pustulas per cutis superficiem disseminant. Et experientia, imò effectus juxta *Helm. l. c.* docet ac palàm ostendit, Luem Veneream omnem jam mundi infecisse angulum, quare & infamis audit, quod tamen cum grano salis est intelligendum, ut inferius dicemus pluribus. Qui verò per contagium definiunt, videntur causam cum ratione formali confundere.

Ratione motûs tandem etsi cum *Helmont. l. c.* Luem hanc planè atrocem, virulentam, ac festinanti putredine necantem, ratione corpusculorum suorum minimorum, nullâ visûs potentiâ assequendorum, quæ corpus irrepunt, attactosq; humores in sui obsequium trahunt, quandoque dicàmus: cùm tamen, teste *Sylvio l. c.* §.31. lentè procedere soleat quarumvis partium corruptio, licet nonnunquam cum atrocibus doloribus conjuncta sit, non immeritò hunc morbum chronicum statuimus. Quidam enim statim & maturè sentiunt malum, & doloribus, bubonibus, carie vexantur, quale exemplum refert *Bernardinus Tomitanus l.* 1. *de Morb. Gallic.* de quodam Juvene, castra Venerea secuto.

In aliquibus post duos, tres, quatuor demum menses, imò & annum sese exerit, de quo vid. *Prosper. Borgarutius Meth. de Morb. Gall. c.* 7. Sic *Platerus l.* 3. *Obs. Med.* recenset quendam, ante sexennium re cum infectâ habitâ, demum sensisse dolores Venereos.

Nonnunquam superficiales erosiones in locis sacris, leniora ulcuscula in naribus, mitiores pustulæ in faucibus erumpentes, paulatim eundo totum corpus aggrediuntur, humorum systasin pervertunt, archeum ab officio suo ritè sustinendo avocant, quo facto, videas tandem, serius ocyus sensim sensimq; omnem suam virulentiam evomuisse in tumores per universum corpus jam exulceratos, in ossa tam capitis, quàm faciei jam corrosa, in cartilagines omnes jam excesas, ita ut hâc lue correpti non hominis, sed monstri cujusdam speciem præ se ferant, vid. *Nicol. Massa de Morb. Gall. c.* 9.

Tanta itaque est hujus mali vis, ut non tantùm ad aliquot annos permaneat, verùm & penes infectum adolescat, & vix intereat, imò sæpe per totam vitâ duret, & commoriatur. Vid. *Helmont. l. c. Trajanus*

Petro-

Petronius de Morb. Gall. c. 13. l. 2. River. obs. 9. cent. 1. it. cent. 4. obs. 22. & 29.

Nonnunquam etsi putes peregrinum hunc atque exoticum hospitem jam è stabulo suo, in quod clanculario errore furtivè irrepsit, cessisse, tantum tamen abest, ut declinationem ac fugam susceperit, ut potius restaurationem expectet, recurrat, & post trigesimum etiam annum reviviscat, qualia exempla passim apud Practicos occurrunt, ipseque *Sennertus ex Fernelio l. 6. Part. 4. c. 4. p. 143.* annotat.

Spirituosum nempe fermentum non uno impetu principiis vitalibus sese conjungit, eaque in motum inordinatum, fermentativum, citat, sed sensim in poros intimiores sese insinuat, à quibus ægrè ob penitiorem conjunctionem divelli potest. Latens facilè à seminario suo spirituoso actuatur, ut massam sangvineam particulis fermentativis imbuat, ad putredinem & inordinationes corruptivas disponat. Actuatum aliquando naturæ robore ita digeritur, ut vel nulla, vel tarda incrementa capere possit.

Cap. II.
De Subjecto.

Ad Subjectum indagandum nos ducit ordo, quod Principale statuimus totam Massam sangvineam, & quidem magis quoad partem serosam. Cùm enim functiones naturales, inprimis quoad Nutritionem in hoc morbo secundùm *Sylvium §. 51. l. c.* observentur læsæ; Nutritionem autem omnem fieri vel à sangvine, vel quod sub coccineâ illâ veste latet sangviniq; confusum, certum sit, vid. *Excell. Bohn. Exercit. Phys. 12. §. 8. D. D. Præs. Physiol. sect. 3. c. 3. §. 5. p. 100.* Massam sangvineam primariò hanc labem sentire statuimus. Vid. *Mœb. Fund. Physiol. c. 14. p. 351.* Confirmat hanc quoque sententiam hujus morbi indoles, quam superius intemperiem malignam, quæ sangvinis & seri συστάσεως intentatam resolutionem notat, diximus,

Læditur hæc sangvinis & seri proportio, quatenus non tantùm per coitum miasmata heterogenea, fermentescibilia, semini, utpote subtilissimo seri flori, sese insinuant, id corrumpunt, & in ichorem mutant, verùm etiam alio modo extrinsecus lymphæ sangviniquc sese con-

conjungunt, & ita sero acidam & concentratam imprimunt acrimoniam. Unde non potest non ab indole suâ blandâ, lentescente, substantificâ & roscidâ degenerare, acorem contrahere, viscidum reddi & coagulari.

Regiam hujus morbi sedem in HEPAR non collocassent *Bernard. Tomitanus c. 14. de Morb. Gall.* & *Nicol. Massa, c. 3.* aliique, si non idem viscus facultatis naturalis fontem, sive primariam sedem credidissent, sed potius observassent, hepar (1) constare ex vasis & parenchymate, quorum neutrum sangvificationis officio fungitur, vid. *Bohn. Exercit. Phys. 7. §. 4.* (2) non distribuere pulsantem sangvinem, imò (3) maximè integrum salvumque adhuc existere hepar, licet aliæ partes symtomatibus ejusmodi vexentur venereis, de quo, præter *Eduardum Maynwaring. cap. 6. de Lue Ven.* legi merentur *Alexander Trajanus Petronius c. 17. l. 2. de Morb. Gall. Theoph. Bonet. Anat. Pract. l. 4. sect. 10. obs. 2. §. 5. & obs. 4.*

Licet verò nullis partibus, dicente *Sylvio l. c. §. 53.* parcat Lues Venerea, omnesque, non simul licet nec semper, affici possint; si tamen penitius rem pensitemus, meritò partes spermaticæ pro SUBJECTO ADÆQVATO à nobis reputantur. Videmus quippe glandulas, membranas, ossa inprimis affici & pati.

Latex enim cùm sit infectus, facilè nunc partes obscœnas, nunc fauces, nunc palatum, nunc tonsillas aliasque, peregrino suo charactere imbuit. Idem verò cum maſsâ sangvineâ ad extrema usque totius corporis, vibrante quodam motû, circumagitatus & transmissus, membranas, cor, pulmones, cerebrum, vesicam, renes, ossa, inprimis glandulas aliaq; haud difficili negotio inficit; serum glutinosum & condensatum in glandulis subsistit & in coagulum abit, hincque virus suum in cutem ipsam evomit. Verbo, non tantùm partibus constitutivis, sed & excrementis, sive aliorum morborum materiis, quas attingit, fermento suo sese incorporat, commiscet, eaq; afficit.

CAP. III.
De Causâ Immediatâ & Mediatâ Proximiori.

De causis dicturis IMMEDIATA est seri συςάσεως respectu sanguinis, quoad proportionem, consistentiam & qualitatem à miasmate peregrino successiva, sed intimior læsio.

Hoc ut meliùs pateat, tenendum est, ex hypothesibus *D. D. Præsidis*, in morbis malignis absolutè talibus, principiorum vitalium, sanguinis & seri, vincula & proportionem magis vel minus violenter resolvi, cum majori inæqualitate. Hanc cum natura minus ferre possit, periculosior utique status & periculum vitæ inde majus immineat oportet. In malignis verò secundùm quid id fit cum majori æqualitate, & consequenter tolerantiâ, unde velut adsuetudine successivè inductâ minùs archeus impetitur.

CAUSA MEDIATA PROXIMIOR, secundùm *essentiam* suam considerata, est miasma malignum, venenosum, peregrinum, idque sero & partibus hinc sereis inductum vel per concubitum, vel commercium impurum. Adeoque vel generatum, vel communicatum contagium hoc statui potest, & quidem sale volatili acetoso, viscido, & acri constans. Cùm enim, seu in coitu à partibus genitalibus, sive alio modo contagioso ab humoribus susceptum, massæ sanguineæ communicatur, eam vitiosis suis qualitatibus ac energiis statim alterat, movet, rarefacit, condensat, asymbolâ affectione vitiat, ejus, inprimis seri, statum mirum quantum deturpat. Unde hinc inde variorum symtomatum in corpore ejusque partibus spermaticis causa existit.

Chimicorum vestigia qui premunt, teste *Excell. D. D. Præs. in tab. 2. de caus. morb. p. 46. theorem.* ⊖ pauco sero resolutum, fortius pungens & erodens accusant.

Paracelsus l. 2. Paramir. de origin. Morb. & trib. prim. subst. cap. 4. ☿io, tanquam substantiali corporis nostri principio, omnia tribuit, dicitque eum à calore adeo subtilem reddi, ut propter interiorem naturæ potestatem à ⊖e & 🜍e sese includi & coërceri non patiatur. ☿ius itaque hoc modo subtilisatus & carnes & ossa permeare potest, pustulas, ulcera, tumores, tubercula aliaque producere. Ast sequentibus capitibus multum quoque tribuit ⊖ibus, dum nempe ⊖ibus corrosivis, resolutis & corruptis, calore interno extra corpus foràs excussis, foramina, ulcera, aliasque erosiones, sive in leprâ, sive in lue venereâ, sive scabie, inductas, adscribit.

Hel-

Helmontius, *loco citato*, luem hanc à fermento duntaxat venenoso, solidis vel liquidis nostris partibus, odoris instar, affixo, deducit.

Augustus Hauptmannus & *Kircherus* ad vivam mortis imaginem, seu verminosam putredinem hujus luis ortum referunt. Supponunt enim (1) morborum omnium causam esse abditam quandam inter occultos humorum recessus putredinem, (2) putredinem quarumcunque rerum à vivente originem suam trahere, (3) putredinem omnem ad dispositionem in vivens animari, (4) pro variâ humorum dyscrasiâ putredinem pro combinationis humorum malignantium lege variâ, virus diversum, diversasque in operando vires acquirere. Ex quibus concludunt, fœturam inde pullulantem omnibus inesse morbis, tanto utique perniciosiorem, quantò virus animatum inanimi violentius est; vid. *Kirch. Scrut. Phys. Med. Pest. sect. 1. c. 8. p. 33.*

His quoque suffragatur *Christianus Langius*, qui tàm corrosivam humorum peccantium acrimoniam in corpore humano, adhuc vivo & superstite, fieri posse, quæ solvere osseam substantiam, eamq; in gummosam ac liquidam convertere valeat, negat, animatæ autem putredini id confert. De hâc tamen sententia, satis speciosâ, quid sentiendum sit, vid. *Excell. D. D. Præs. Tr. de Med. Facult. t. 2. sect. 2. c. 5.*

Sennertus l. 6. part. 4. c. 4. Prax. p. 139. malignitatem in occultâ qualitate consistentem agnoscit. *Fr. Sylvius Tr. 3. Prax. Med. App. §. 36.* venenum venereum in acido, sed suo modo peccante, consistere statuit; id quod omninò verum est, si principium primum morbi attendamus.

Willisius sect. 3. c. 7. Pharmac. Ration. p. 261. hujus affectus causam à miasmate maligno, & prorsus heterogeneo, sanguinem & liquorem nervosum ad tempus quoddam inficiente, & quasi venenante, eorundem verò crases non prorsus evertente, aut quoad futurum penitus depravante, derivat.

Quoad *modum essendi* causam hanc *quantitate* hîc peccare, opus non est, cùm fermentum hoc imperceptibile, venenosum, subtilitate & activitate suâ eandem facilè & abundè compenset.

Qualitatibus verò peccat non tàm primis, quàm secundis, v. g. 1. *Aciditate* fracidâ, vappescente, quæ si gingivarum aliarumque car-

nes ſubit, materiam nutritioni dicatam corroſivitate ſuâ corrumpit, ut propter laudabilis nutrimenti defectum caro flacceſcat, dentesque amplius ſtabilire nequeat, quin comminuantur &, alveolis diſſolutis, decidant. Oſſibus quoque acidum hoc allabens roſione ſuâ cariem inducit, quæ licet non à ſolo acido dependeat, ſed & ab alcalibus, potentioribus nempe; quòd oſſium poroſæ magis partes in elixatione pro ſceletis nitidioribus conficiendis adornatâ, ſi lixivium, cui hæc incoqvuntur, aliquantò potentius fuerit, mox arrodantur, & carioſis quàm ſimillimæ reddantur, annotante *Excell. D. D. Bohnio, Epiſt. de Acid. & Alcal. inſuffic. p. 32.* produci poſſit; attamen & alia aciditatem hîc peccantem probant. Inprimis id à poſteriori, coagulatione nempe ſeri in partibus glandoſis, eluceſcit, quam ab acido oriri palam eſt, quatenus ſeri motum retardat, præcipitat & in diverticulis ſuis magis ineptum reddit, quo exiſtente, partes nervoſas ac tendines rodi neceſſe eſt. Vid. *Beck. Experim. & Medit. circa Rer. Natur. princ. p. 47.*

2. *Viſciditate*, quæ ex productis, ſectionibus, aliiſque pateſcit. Tuberoſitates enim, tophos, perioſtio accreſcentes, huic morbo ſupervenire certum eſt, quæ cum, teſte *Sylvio §. 94. l. c.* materiâ pituitoſâ, viſcidâ & coagulatâ conſtent, glandulasq; mirum quantum diſtendant, meritò tenacitatem huic miaſmati adſcribimus. Confirmat hoc quoque experientia *Nicol. Maſſæ*, qui *lib. de Morb. Gall. c. 4.* ſe ſæpiſſimè ſtudiosè puſtulas luis venereæ aperuiſſe, nilque, niſi materiam albam, viſcoſam reperiſſe, *ſcribit*. Imò vidit ſæpiſſimè in iis, qui lue hâc, cum doloribus crurum, laborabant, locis dolorum inciſis, materiam albam, viſcoſam, adhærentem perioſtio, juncturis aliiſque partibus. Et gonorrhœa ipſa cum nil, niſi purulentam, viſcoſam, mucoſo-fœtidam, ichoroſam materiam excernat, viſciditatem in hoc morbo peccantem ſatis probare videtur. Quin ipſum hoc miaſma, cùm variis objectis, linteaminibus, culcitris, lecto, veſtibus, cultris aliiſque adhærere, hinc poros forinſecus penetrare, humorem intercutaneum inquinare, & ita peculiarem coagulationis modum introducere valeat, particulas ſuas viſcoſas, lentas, tenaces ſatis ſuperque manifeſtas reddit. Ut verò aciditas humores figit, ita viſcedo eosdem irretit; illa dolores, hæc conſtantes parit.

3. *Acrimoniâ*, quæ, uti ſalibus omnibus propria eſt, ita in gonorrhœâ virulentâ ſeſe abundè manifeſtat. Ibi enim emunctoria,

di-

dicente acutissimo *Willisio Pharm. Rational. p. 45.* virulentiâ quâdam afficiuntur, corroduntur, ut laticem illuc missum corrumpant & amplius continere nequeant. Quare non modò iste perpetim manifestâ acredine imbutus amandatur, & copiosè per pudenda effluit, sed & alii totius corporis humores superflui, aut excrementitii, ad partes istas corruptas affluentes unà profunduntur. Dolores quoque intensiores, qui per lancinationes ægros afficiunt, satis de acrimoniâ, quæ ossa & panniculos arrodit & distendit, quorum panniculorum ratione ossa dolere, ac veluti terebrâ perforari videntur, testantur.

Quod verò dolores hujus morbi noctu atrocius, quàm interdiu ingravescant, ratio ea nobis subesse videtur principalis, quod serum, salium vehiculum, archei dominium plenarium excutiens, universali humido noctu magis auscultet, unde salia sylvestria, acria ad membranas delata iis sese copiosius affigunt. Illis verò subsistentibus, &, propter lecti calorem, insignius rarefactis & agitatis fibræ nerveæ supra modum vellicatæ & divulsæ, flatuque vaporoso distentæ, corrugationes summè dolorificas ineunt; vid. *Willis. Pathol. Cerebr. c. 4. de scorb.* Cùm ergò hæ particulæ heterogeneæ obstructis poris, aërisq; constitutione frigidiori eo tempore & humidiori existente, subigi, & per insensibilem evaporationem in halitum digeri nequeant, non aliter fieri potest, quin pungentibus suis acutisque angulis, quasi spina infixa, membranulas partium lancinent, noctuque plus, quàm interdiu tyrannidem suam exerceant. Vid. *Joh. Lang. Ep. Med. 42. l. 1. Petr. Trapolin. de Morb. Gall. Prosper. Borgarut. de M. G. c. 3.* Accedit tandem, quod objecta sensibus non obversentur noctu, quæ retrahant animum, doloresque demulceant, sed potius sibi habitet tunc homo, atque nullis diuturnis detineatur negotiis, vid. *Rolf. consil. Med. l. 5. cap. 5. p. 582.*

Acrimoniam verò, præter jam dicta, non tantùm pilorum defluvium, quod omninò aliquid acre ipsorum radices rodens, atque nutritionem impediens, præsupponit; verùm etiam ulcera fœdissima & cacoëthica, carnes & ossa depascentia, crustosa tubercula instar verrucarum & variolarum majorum in facie, intra nares & extra pinnas narium, in collo, glande & alibi erumpentia, hîc peccantem produnt. Postquam enim particulæ acres seri, in suis diverticulis & glandulis subcutaneis coagulati, subsistentes incrementum capiunt,

 in

in vaſa verò recipi non poſſunt, per cutem in tenerioribus & rarioribus dictis partibus exitum affectant, fibrillas membraneas attollunt, easque criſpant. Eleganter *Fracaſtorius*, quoniam, *inquit*, erodit, atque exeſt contagio hæc, oportet & ſeminaria illius acria eſſe, quanquam in lentore multo obſepta ſepultaque, *l. 2. de morb. contag. c. 12. p. 184.*

Cauſa verò hæc *motu* peccat duplici, tum *generationis*, tum *locali*. Generationis nullus alius eſt, niſi externus, diſtantia utplurimum non penetrans, ſed potius attactis membris adhærens, quo loco duæ quæſtiones delibandæ veniunt, quarum prima eſt: An humores vitio proprio in corpore noſtro, nullo accedente externo, adeo corrumpi queant, ut per ſe uligine ſuâ, nullo concurrente impulſu externo, in proprium ſubjectum agere, & Luem Veneream propriè dictam, producere valeant; id quod omninò negamus. Tenemus quidem ex *Divi Senis* noſtri ſcriptis, homini ineſſe & amarum & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habentia & copiam & robur, quæ variè miſceri, & ad infinitas potentias atque operationes incomprehenſibiles modificari inflectiq; poſſunt. Aſt cùm primâ ſuâ origine venenum hoc ſit venereum, & cauſæ ſociæ etiam ad hoc producendum malum ſtent pro unâ, nec experientia firma in contrarium proſtet, non inducimur, ut contrarium tueamur. Corruptio enim ſeminis, niſi à naturâ per ἐξονειρωγμὸν excerni queat, in ſolitario individuo alia potius quævis mala, quàm hoc venereum citaverit; neq; ſimplex gonorrhoea cum virulentâ eſt confundenda.

Nicol. Maſſa c. 2. de M. G. commotus exemplis quibusdam, v. gr. duorum puerorum, quorum unus trium, alter undecim, & puellæ, ſex annorum, hâc lue correpti, qui tamen non amplius errorem cum lacte nutricis ſugere, neque adhuc ex congreſſu contrahere potuerint, hanc ægritudinem fieri aliquando ab intrinſecâ alteratione aſſerit. Huic quoque ſubſcribit *Alexander Trajanus Petronius c. 22. de M. G.* aliique, permoti exemplo matronæ, famæ integerrimæ, quæ cum infectis nullâ planè conſuetudine uſa erat, hoc tamen morbo afflictæ. Verùm enimverò cùm jam ex ſuperioribus conſtet, nonnunquam morboſa hæc ſemina non ſtatim in lucem prodire, ſed per aliquod tempus, imo multos annos deliteſcere, quin

per

per externum conſortium inadvertenter impetere, fieri omninò & hîc potuit, ut ſeminales haſce ideas vel à parentibus, vel à nutrice, vel aliis cauſis, ante multos jam licet annos, aut potius contubernio tali contractas, per ſe quidem torpentes ac ſteriles, accedens tandem motor explicaverit, excitaverit ac fœcundaverit, vid. *Beck. Princ. natur. p. 239.* Quamdiu enim archeus noſter ſeminea hæcce principia non apprehendit, ſibi appropriat, corpusque noſtrum benè diſpoſitum reddit, tamdiu actus activorum fieri nequit; vid. *Excell. D. D. Præſ. theor. 62. ſect. 2. part. 2.*

Certum itaque & indubitatum eſſe, proprio & eſſentiali ſpontaneo interno vitio humores in corpore exiſtentes, inprimis apud Europæos, ſine aliquo contagio, non excludere poſſe Luem Veneream propriè dictam, cum *Sennert. l. 6. part. 4. cap. 4. Prax. p. 140. & 135. Sylv. Prax. Med. App. Tr. 3. §. 23. 24.* concludimus.

Alterum Problema eſt, an omnis lues venerea vel ab Indis repetenda, cum tamen Luſitanos primitus illuc ingreſſos incuſet nemo, neque ſatis ſit id affirmare; vid. *Helm. l. c. p. 845.* Vel à primo illo infauſto anno, 1493. quo primitus exorta vulgo ſtatuitur, unicè per traducem & continuatum individuale contagiū propagata ſit, nec ne? Negativam tenemus omninò, quod ſufficiat contagium per concubitum impurum generatum, tanquam flagellū illicitæ veneris, ſive mas prurigine immodicâ plus juſto ſpongioſas genitales partes exacerbet, ſeu fœmina, quosvis inprimis admittens, uliginoſam acrimoniam membro immiſſo affricet, utrobique calore & motu laxatis magis poris, & turgentibus ſpiritibus; ſive potius utriusque illicito vel contagioſo concurſu hoc malum proſurgat. Unde nec Veteribus incognitam fuiſſe, poſitâ eâdem causâ, arguimus. Legi hanc in rem, ut breviter nos abſolvamus, poſſunt inſtar omnium *Lang. l. 2. ep. 14. p. 618. Beniven. obſerv. medicinal. c. 1. p. m. 94. & Dodon. in annot. ut & Iſaac. Pontan. ib. p. 100.* Id quod notandum eſt contra *Scaligerum*, qui *ex. 181. t. 18.* meritò ac jure Indicum dici vult, noſtris partibus per contactum communicatum.

Generatur ergò 1. per *concubitum impurum*, idque omnium frequentiſſimè, in quo & mulier virum, & vir mulierem contaminare poteſt. Mulier ſcilicet eam, vel contactu ulceris in partibus obſcœnis exiſtentis, vel per ſeminaria luis venereæ, quæ, ut quando-

que

que exterius in pudendo nulla eorum compareant ſigna, in rugis tamen ſinus muliebris & poris deliteſcunt & latitant, donec ſuo tempore effloreſcant magis, teſte *Excell. D. D. Præſ. Phyſiol. ſect. 3. c. 28. p. 205.* vel aliis nefandis modis, quos lubens ſilentio prætereo, viro affricare poteſt; vid. *Jacob. Cataneum de Morb. Gall. c. 3.* Hoc enim pacto à meretrice ſordidâ, libidinis actu prægreſſo, usque in teſtes maris, attrahitur ipſa lues, gonorrhœam, carcinoma atque bubones venereos excitans, dicente *Helmont. l. c.*

Vir verò hoc morbo laborans mulierem ſimiliter per humoris virulenti effluentis & acris, hincque ulterius ſerpentis communicationem facillimè poteſt inficere. Nam cùm in congreſſu vehemens obſervetur agitatio, perfrictio, attritio, quibus fervidus excitatur calor, haud difficili negotio ſeminis non tantùm in vaginam, ſed & uterum miſſi, peregrino charactere fœti, ſive alius materiæ ſanioſæ, principia evolvere, eorum miaſmata in motum rapidiorem agitare, per poros patulos ad partes amandare, iisque apponere, & ita mulierem inficere valebit, qualia exempla vid. apud *Fel. Plater. Obſ. Med. l. 3. p. 715. & 718. Sennert. l. c. p. 142.*

2. Per *Oſcula* hoc malum contrahitur, quando citra ullum coitum partes oris, ſuâ naturâ molles, raræ, labiorum ſpongioſorum lingvarumque conflictu atque commorſu, mediante ſalivâ, oris ulceribus, exeuntibus fuliginibus, malignitatem, facilè interiora faucium penetrantem, hauriunt.

3. Per *Mammas* promovetur hæc lues & à lactantibus & lactentibus. A prioribus, ſi nempe nutrix, conſpurcata hâc lue, non tantùm ſanie ex ulceribus & fiſſuris mammarum, verùm etiam lacte, fermenta venerea cum infante communicat, qualia exempla videri posſunt apud *River. cent. 1. obſ. 91. it. cent. 2. obſ. 95. & cent. 4. obſ. 91.* Morbus enim hic inprimis in ſero reſidet, quod ex antecedentibus patet, morbos autem ſeroſos à nutricibus infantes ſugere poſſe, vel unicum exemplum tuſſis præ omnibus manifeſtum reddit; lac verò partem chyloſiorem & ſeroſiorem ſangvinis eſſe, ex Phyſiologicis conſtat, unde omnium optimè hoc latice morbus hic in infantem migrare poteſt. Lactentes ſpongioſas nutricum papillas, ſuctione excalefactas, poroſque apertos habentes, impuram communicando ſalivam, vel exhalationes vitioſas, facillimè imbuunt.

4. Quandoque contagiosa hæc lues *per accubitum, sudorem* & vaporosam transpirationem corporum socialium communicatur. Poros nempe patulos haud difficulter effluvia à corpore infecto decidua, quantitate quidem parva, ast potentiâ & virtute magna, subire, corporis intima penetrare, humorum massam inficere, serpendo viscera rodere, malignas suas particulas per intimas corporis fibras spargere, adeoque corpus ad varia sustinenda symptomata disponere valent.

5. Huc quoque pertinent infantes *in utero* materno, vel à patre, vel à matre infecti. Patris enim semen, ovulum matris fœcundans, miasmate morbido imprægnatum, quamprimùm evolvitur, statim etiam miasma hoc, licet aliis particulis obvolutum, δυνάμεις suas exerit, elementa sua exsuscitat, fœtuique, matre etiam luis hujus experte, & salvâ manente, implantat, quale exemplum refert *Schenckius l. 6. obs. Med. de lue Vener.* Mater verò, cùm & materiam fœtûs præbeat, cumque deinde sanguine suo & sero nutriat, illi facilè peregrinum characterem imprimere potest, cujus particulæ adhuc in utero materno evectæ liquoris crasin juxta indolem suam adeò pervertunt, ut statim cutim variis pustulis atque ulceribus deforment, quale exemplum vid. apud *Laz. River. in obs. communic. 26. p. 679.*

Tandem etiam 6. eo modo, quo Pestis, per *communionem materialem aliam*, ut lintea, pannos, lectum, cultros, vestes, vasa cujuscunque generis, cochlearia, pocula, novaculas, cucurbitulas, latrinam aliaque malum hoc communicatur.

Atque hoc modo hausta peregrina miasmata occultâ machinatione poros subeunt, à vasis lymphaticis, sanguifluis aliisque excipiuntur, cum illis circulantur, humori contento & glandulis subcutaneis vitiosum suum characterē imprimunt, serpendo vitalia adoriuntur, diversas regiones corporis perambulant, iisdemque symptomatibus, quibus ex insitâ sibi vi infectos vexare solent, exagitant, archei verò robore ad exteriora nonnunquam pelluntur. Vel potius recipientes partes duplices statui queunt: propriæ, genitales porosæ, glandosæ, molliores & ad recipiendum μίασμα peregrinum venereum in utroque sexu aptæ; & communes reliquæ, ex quibus ad laticem ejusque diverticula prompta adest via, nisi quid impediat.

Nec difficile sic est de *locali motu* disserere. Cum enim morbus sit seminalis & serosus, cum insignis seri & seminis symbolismus, cum semen sero ortum suum debeat, & nihil aliud quàm hujus fœtus sit, unde quale serum, tale semen, & vice versâ; principaliter in genitalibus, adæquatè in reliquis se exerit; illud potissimum, si per venereum, hoc, si per aliud consortium facta sit communicatio contagii.

VIÆ ergò sunt pori, seu vasorum lymphaticorum & glandularum spiracula, unde in vasa dicta serosa & suo modo etiam sanguiflua revehentia facilis est permeatio.

CAPUT IV.

De Causis mediatis remotioribus.

Inter CAUSAS REMOTIORES NATURALES memorandum primo loco est TEMPERAMENTUM. Cum verò morbus in salis spirituumque fixatione, dicente *Willio de Morb. Castrens. §. 4. p. 19.* seu potius lymphæ deturpatæ sinu consistat, suâ sponte patet, illud temperamentum præcipuè huic affectui velificari posse, quod de sero, acido & viscido magis participat, quale est melancholicum & pituitosum. In illo enim cùm sanguis & serum quantitate & qualitate sese minus temperent, sed à blandâ suâ dulcedine remittant, particulæ 🜍eæ & °o°sæ balsamicæ obtusæ sint à sero minus blando, facilè hunc morbum fovere, ejus salia silvestria, fixa, acore suo adaugere potest. Vid. *D. D. Præs. Physiol. sect. 2. c. 11. p. 82.*

In hoc verò prompta est viscedo & lentor ad coagulum pronus, unde ut in melancholicis & atrabilariis facilè fiunt exulcerationes, in pituitosis glandularum tumores, utrumque tantò magis contingere potest, accedente peregrino charactere venereo. Spectant huc quoque, qui calidi & humidi sunt temperamenti, seu sanguinei, quorum temperamentum calidum & humidum particulas suas in majorem motum citat, poros apertiores servat, per quos miasma peregrinum sese insinuare, acrimoniâ suâ serum imprægnare, à statu na-

tu naturali dejicere, & ſic maſſæ ſanguineæ intemperiem hanc introducere valet. Hinc & TEXTURA corporis, HABITUS rarior laxiorque ad ſuſcipiendum, durior verò ad fovendum hunc morbum, non parùm confert.

SEXUS uterque huic morbo eſt obnoxius, inprimis fœmineus, ob ſeroſiorem ſtatum ſanguinis, locaque ad recipiendum hoc miaſma aptiora. Huc quoque omnis facit ÆTAS, inprimis infantilis, utpote habitûs rarioris, carnis mollioris, & puerilis, ad contagium generale aptior, aliàs innocua, & juvenilis, in libidines facilè ruens, quæ ob majorem acrimoniæ gradum, & ſeri ac ſeminis ὀργασμὸν, ut de licentioſâ vitâ nil dicamus, ad ſuſcipiendum hoc miaſma apta nata eſt, maximè ad contagium ſpeciale, per genitalia. Senilis verò ob deficientem calidi & humidi ἔκλαμψιν, oleoſitatem balſamicam, non æquè tantum huic morbo præbet fomitem.

HÆREDITARIA diſpoſitio huc quoque trahi debet, quatenus miaſma mediante humore genitali, peregrino charactere inquinato, communicatum, inſtar fermenti venenati ſeſe habens, è particulis, quibus hactenus incluſum erat, velut è carceribus ſe liberat, particulas ſalinas evehit, inque hanc labem deflectit. Vid. *Williſ. Pathol. Cerebr. Tr. 2. c. 2. de ſcorb.*

EX NON NATURALIBUS primus nominandus eſt AER, à quo ipſo humanum noſtrum corpus varias mutationes recipit. Confert autem hic ipſe, ſi vera fatemur, magis ad ſuſcipiendam hanc labem & exacuandam, quàm inferendam. Priori nomine incuſandus præprimis eſt calidus, quatenus nos ambit, poroſque cutis apertos penetrat, ſanguini ſeſe aſſociat, eum particulis ſuis heterogeneis in majorem fermentationem citat, & ita diſpoſitum reddit. Poſteriori verò frigidus & humidus, valloſus & paludoſus, cùm compingendo morboſorum vaporum reſolutiones, eorumque ſufficientem eventilationem prohibeat; hinc dolorum venereorum faces in capite, tibiis, aliisq; locis nocturno, frigidiori, aëre magis obſervantur accendi, ut opera tenebrarum in tenebris quoque videantur puniri magis.

Quod verò ASTRA eorumque influxum attinet, licet hujus morbi initium in conjunctione ♄ni, ♂is & ♀is in ſcorpione, *Cataneus*, *Maſſa*, aliique, *Fracaſtorius* verò in ☌ ♄, ♃, & ♂ *l. c. p. 185.* ſtatuerint, de quo latius vid. *Proſp. Borgarut. de Morb. Gall. c. 4.*

Sennert. l. c. p. 137. aliique autores in opere Veneto *Jordani Ziletti* occurrentes; gratis tamen id dictum putamus. Ortum id fuit unicè ex falsâ hypothesi duplici, enatum fuisse morbum ex sordidâ aëris putrefactione, adeoque ex hâc ratione in tot regiones velut publicâ epidemiâ labe disseminatum; alterâ, morbum esse malignum absolutè & occultis qualitatibus adscribendum. Neque enim, nisi per contagium solum, propagata fuit lues vel tunc, vel hodiernum usque in diem, fatentibus vel ipsis assertoribus; neq; pestilens unquam reverà fuit. Rectè idcircò & eleganter *Manardus l. 2. ep. 1. p. m. 16.* Nihil comparet in hoc morbo, *scribit*, quod in manifestas causas referri non possit, vel quod ad occultiores illas proprietates, quasi ad asylum, fugere nos compellat. Nam unde pestilentiam aut venenum ejus deprehendimus? ubi plura elegantissima habentur. Multò minus cum *Scaligero l. c.* putandum est, Indis illam miseriam ab astris defluxisse peculiarem. Non tam invidum est cœlum vel infaustum humano generi; & si quid dicendum est, eodem modo concurrit remotius, quo aerem huc facere diximus.

Cibus & Potus in recipiendo fovendoque hunc hospitem minimè reliquis cedit. Quod si enim cibi concoctu difficiles, v. g. legumina, olera, fructus horarii, carnes humidioris succi, pisces, & id genus alia, it. nimis calida, potus nimius, fæculentus, vinum nimis calidum, aliaq; assumuntur, non modò humores in corpore peccantes ad labem hanc suscipiendam disponunt; verùm etiā ipsa præsens jam fovetur, inprimis si ægroti luxui & crapulæ simul indulgeant, unde particulæ acres volatiles excrementitiæ & onerosæ calorem & acredinem sanguinis & seri ulterius adaugent.

Vigiliarum intemperantia suum quoque addit symbolum. Uti enim somnus spirituum animalium quies est & pabulum, ita vigiliæ nimiæ eos absumunt, dissipant, chyli distributionem sanguinisque motum retardant, multos humores vitiosos in corpore generant, calorem resolvunt, vires dejiciunt, cruditates adducunt, unde hoc pacto natura labèfactata, sibi adversa & inimica declinare minus potest, sed peregrino ingratoque hospiti succumbens domicilium hinc magis præbet.

Somnus verò tum per se torpedini humorum serosorum vacat, tum per accidens ob accubitum calore socio poros invicem aptat,

aptat, ut fuligines ſeroſæ malignæ exſpirari & inſpirari promptè queant.

MOTUS & QVIES non minus accuſandi ſunt. Quemadmodum enim hæc nimia cruditates, calorem ſegnem ac deſidem parit; ita ille nimius chylum citius, quàm par eſt, in vaſa præcipitat, partes excrementis & cruditatibus replet, humores accendit, fermentationem p. n. inducit, roridas partes nutritias abſumit, totamq; maſſam ſanguineam ita diſponit, ut poris partium æſtu recluſis & patulis, peregrina miaſmata facilè recipiat.

RETENTA nimium quantum ad hunc morbum fovendum concurrunt; quatenus halituoſa excrementa, fuligines ſylveſtres, imò & feces in corpore noſtro genitæ, minus ſequeſtrantur, ſed potius retinentur, & ita materia morboſa accumulatur. Imò & retentum ſemen inducto hoc charactere hoſtico acrimoniam facilius recipit & veſicularum hinc ſeminalium exulcerationem parturit.

Sic & error in EXCRETIS commiſſus unicè huc facit, ſi nempe quis Veneri litat impuræ, unde totū corpus, & inprimis membra huic operi deſtinata incaleſcunt, adeoq; poris & meatibus apertis, atomi hæ & effluvia venerea facilius ſe illis inſinuare poſſunt, quibus fracidus viſcoſusque character ſero imprimitur.

ANIMI tandem PATHEMATA à culpâ penitus abſolvenda non ſunt, utpote quæ modò calorem reſolvunt, modò ſpiritus ſuffocant, modò diſſipant humores vitales, modò agitant, accendunt, modò coagulant atque concentrant, ut amplius archei imperio non auſcultent, ſed citius peregrina miaſmata ſuſcipiant.

CAUSÆ denique PRÆTERNATURALES non parvi hîc ſunt momenti. Quicunq; enim manifeſta vel occulta quorumcunq; morborum affinium habent penes ſe initia, luem facilè contrahunt, utpote quæ in varias morborum larvas aſſociatione transmigrat. Sic ſcorbuticorum & hypochondriacorum corpus ad hujus luis veneræ acceſſionem jam exiſtit prædiſpoſitum. Sic & quartanarii, quorum particulæ balſamicæ oleoſæ depreſſæ, ♀eæ verò cum ſalinis, acetoſis, auſteris, impuris abundantes hanc luem facillimè ſuſcipiunt, quale exemplum refert *Platerus obſ. l. 3. p. 720.* Sic quoq; hæmorrhoidum fluxus, qui ſanguinis impuri, acrioris & ſcorbutici ſtatum manifeſtat, ſerum totamque maſſam ſanguineam ſatis ad aſſumen-

dum hunc characterem reddit aptum, quale exemplum in ſtudioſo quodam obſervavit *D.D. Præſes.*

Caput V.
De Differentiis.

Differentias lues hæc ſortitur varias, quarum ratione & ſigna & curatio variant.

1. Ratione FORMÆ, alia *doloribus* magis, alia *ulceribus*, alia *tumoribus* ludit.

2. Ratione SUBJECTI, eſt vel *Univerſalis*, vel *Particularis*. Illa eſt, quæ totum exercet corpus, magis nempe & penitus infectâ maſsâ ſanguineâ, & non uno ſolo loco affecto, ſed pluribus, pluribus etiam ſtipata ſatellitibus & ſymptomatibus. Hæc, quæ unâ vel alterâ parte ſolùm circumſcripta eſt, arctioribusque incluſa terminis, v. gr. in membro virili, pudendis, manibus, cute externâ, ore, aliisque, adeoque nec ſerpit æquè ulterius.

3. Ratione MORIS, alia *mitior* eſt, alia *gravior* & ferocior, omnibus corporis partibus inſidias ſtruens.

4. Ratione CAUSARUM & modi contagii, alia eſt *hæreditaria*, quæ cum humore genitali in fœtum derivatur, ſeu ſaltim connata; alia *acquiſita*, quæ vel per concubitum, oſculum, lac, ſudores aliaq; ſupra enarrata contrahitur.

Cùm verò fermenti peregrini copia vel paucitas non parum faciat ad hunc morbum, hinc 5. ratione MOTûs alia celerius invadit, alia tardius, quatenus nempe nonnunquam citius maſſa ſanguinea in materiam fermentativam pervertitur, ut ad incrementum perveniat, & ad turgeſcentiæ plenitudinem aptetur.

6. Ratione ACCIDENTIUM, alia *ſolitaria* eſt, quæ ſolùm per ſymptomata ſibi ipſi ſymbolica & propria, v. gr. cachexiam, pilorum defluvium in mento, capite, ſuperciliis, pudendis, atrophiam veneream, aurium tinnitus, aliaque ſuam agit tragœdiam; alia *comitata*, quæ alios morbos & ſymptomata, v. gr. dyſenteriam, diarrhœam, peſtem, calculum, febres, ſuffocationem hyſtericam, affectionem hypochondriacam, & id genus alia, habet comites.

7. Ra-

7. Ratione TEMPORIS, alia *recens* est, alia *inveterata*; alia in *principio*, alia in *augmento*, alia in *statu*, alia in *declinatione*.

CAPUT VI.
De Signis Diagnosticis & Prognosticis.

Cùm non rarò Medico consultandum & curandum, imò renunciandum, an æger laboret hoc morbo, qui tamen communiter id negat, & Jovem nonnunquam jurat lapidem, signis hinc opus est, quæ hospitem hunc ignotum manifestant.

Imminentem atque Incipientem significant 1. ESSENTIALITER INHÆRENTIA, præfigurata nobis superius seu ulcera, seu dolores, seu tumores, ultra sphæram ordinariam & citra causam manifestam aliam sese exerentia, uno verbo maligna.

Exerunt se hæc præcipuè in genitalibus; unde ardor urinæ, pudendi caries, ulcera & cristæ glandis, ferè prima esse consueverunt occupantis sedes morbi signa. Augescentem gonorrhœa virulenta, dicta meritò à more & colore, quòd simplici non respondeat, licet & hæc differat, comitatur. Tumor inguinum, tonsillarum, parotidum, & glandularum sub mento, aliarumque, testium item ipsorum, dolores capitis & tibiarum noctu repetentes, quod diximus, tubercula verrucosa circa genitalia, abdomen, inguina, maximè etiam in fronte & facie, imò capite toto, pectore & corpore reliquo, minora vel majora oriuntur. Pustulas latas & elevatas in ambitu, rubras & crustaceas admodum defœdatas alii vocant, quale exemplum refert *Platerus obs. l. 3. p. 728*. Verrucas non solùm circa membrum virile, anum, pudenda, nates, sed & femora exortas, quarum nonnullæ avellanæ magnitudinem æquant, imò superant, memorat *Schenck. obs. Med. l. 6. p. 403*.

Inveteratam magis singula hæc graviora & alia stipant. Venas per universum corpus pituitosâ albâ materiâ, ipsum sanguinẽ quantitate superante, plenas observavit *Nicol. Mass. de lue ven.* Solidæ partes, ossa, vincula, nervi hâc lue affecta cernuntur. Circa regionem ossibus proximam, ut in tibiarum maximè anteriore nudæ sedis longitudine,

ne, & juxta ſcapulas, homoplatam & cubitum dolores excitantur, in ſterni item anteriore oſſeâ ſede, de quibus vid. *Theoph. Bonet. Anatom. Pract. l. 2. ſect. 4. obſ. 44.*

Nonnunquam tota vulva eroſa, penis carioſus multis foraminibus, glandem ambientibus, ſcrotum exulceratum, præputium glandis ablatum reperitur, teſte *Schenck. l. c. p. 903.* Aliquando pars poſtica calvariæ exeſa, aliquando dura & concreta cruſta adhæret cranio, in quo caries etiam aliquando obſervatur, cui utraque membrana tenaciſſimè infixa eſt, quæ nervos facilè ita relaxare poteſt, ut paralyſin producat, aliquando ſupra ſuturas intra pericranium & cranium caries oritur, annotante *Bonet. l. c.* imò nonnunquam inter duas cranii tabulas humor colligitur, in eo exoſtoſin quandam producens. Tria quoque candida gummata membranæ duræ inhærentia, piâ illæsâ, annotavit idem *Bonet. l. c.* Sic ſupra duram matrem curculio aliquando deprehenſus fuit, teſte *Foreſto Schol. obſ. 2. l. 9.*

Viſcera etiam plura, graviori caſu, tum phymatis, tum abceſſibus, tum ulceribus reperiuntur fœda, non aliter, quàm extimo corporis habitu papulæ, tubercula, gummata. Sic vitioſum humorem exſudantem & exeuntem ex oſculis venarum cerebri obſervavit in iis, qui hâc lue periêre, *Trajanus Petronius.* Sic Parotis ſub aure ſiniſtrâ maxima nonnunquam oritur, quæ totam occupat genam, ſummamque puris copiam & forinſecus & intrinſecus effundit, qualem obſervationem vid. apud *Bonet. l. 3. ſect. 7. obſ. 5. Anat. Pract.*

Nonnunquam fauces, palatum, lingua nigris fœtidisque erumpentibus puſtulis turpiter exeſa reperiuntur, teſte *Mich. Joh. Paſchalio tr. de M. G.* Sic nonnunquam naribus, polypo & malè olente ozænâ exeſis, palatoque deſtillationum acrimoniâ exulcerato, potum per nares regerunt, faciemque Satyris deformibus ſimillimam referunt. Vid. *Lang. Epiſt. Med. l. 1. ep. 42.*

Nonnunquam puſtulæ in facie adeò pernicioſæ ſunt, ut deſinant in herpetem, naſumq; conſumant, imò vidit *Platerus* in exterioribus naſi ulcuſculum enatum, quod adeò invaluit, ut totum tandem naſum illiusque interſtitium, interiores & exteriores cartilagines depaſceret, relictâ foveâ ampliſſimâ, in mediâ facie, cui pugnus inſeri poterat, & per quam omnia interiora ſpectabantur, *obſ. Med. l. 3. p. 730.*

730. Mulieres quoque, corpore quæstum facientes, naso mutilatæ reperiuntur quandoque, *vid. ibid. p. 731.* Nec desunt *Anthraces*, & in barbâ & capite sycoses, theriomata, ulcera phagedænica, telephia & chironia, teste *Langio l. c.* item gingivarum putrilago, faucium ardor, dentium vacillatio, oculorum excœcationes.

Aliquando ulcera faucium, palatum, uvulam & tonsillas depascentia, spectantur. Nonnunquam thymus instar spongiæ ab excrementitiis corruptis humoribus intumescit, unde illi ægri sonorâ non sunt voce, ægrè cibum potumque deglutiunt, sæpe per foramina nasi in nares ea excernunt, ægrè spirant insuper, compresso à tumore œsophago, renitente cartilaginosâ asperâ arteriâ, vid. *Sim. Pauli Digress. de Febb. mal. §. 17.*

Nonnunquam œsophagus exulceratus, pulmones, trachea, teste *Jouberto l. de variol. magnâ c. 4.* diaphragma, tota pustulosa reperiuntur. Stomachus quoque manus cavæ instar pustulam habet nonnunquam, & in superincumbente cavo hepatis, similem aliam pustulam, ut una alteram comprimeret, uti ex *Schedis Gesneri* annotavit *Schenckius l. 6. de lue ven.*

Jecur itidem pustulosum atque ulcerosum observavit *Capivaccius Pract. l. 3. cap. 23.* Ossa tandem pectoris & juguli, & aliquot costarum, aliaque pure referta, sinuosa, sub membranis suis tumentia, & ad medullam usque suppurata, cariosa reperiuntur, teste *Bonet. l. c.* Imò in ossibus tibiarum tumores & nodos protuberantes durosque vidit *Platerus l. 3. obs. Med. p. 726.* aliaque innumera ferè hunc morbum comitantia.

Infantum verò sic affectorum signa sunt inter alia verrucosa tubercula, circa anum inprimis sese exserentia, quod *D. Præses* in non paucis observavit, faucium tumores, aliaque.

2. ESSENTIALITER CONSEQVENTIA sunt varia comitantia symptomata specialia ex his fluentia, & quidem inter *actiones læsas animales* notatur gravitas in capite, in collo, in humeris atque omnibus articulis perpetuus cruciatus, tremor, langvor, lassitudo, timor, mœstitia. Alios exercent convulsiones, epilepsia, paralysis, apoplexia, vertigo, ophthalmia, cœcitas, oculorum casus, surditas, tinnitus aurium, sibilus & sonitus, ozæna, catarrhi, summi dolores capitis, colici, renum, inprimis articulorum

omnium, ad somnum quidem summa propensio, ejus tamen frequens ab humoribus peregrinis interruptio, raucedo molesta, priapismus, satyriasis, aliaque huc spectantia.

Ex *vitalium* classe visuntur syncope, palpitatio cordis, respiratio difficilis, febris hectica, asthma, peripneumonia, phthisis, tussis, empyema, pulsus irregularis, langvidus, parvus, debilis.

Inter actiones læsas *Naturales* varia sese offerunt, nausea hos affligit, deglutitio impeditur, vomitus urgent, appetitus dejectus reperitur, item chylificatio læsa, cachexia in toto corpore notatur, hydrope corpus intumescit, atrophiâ contabescit, intestina doloribus affecta varios excernunt humores, stranguria adest molestissima, mictio cruenta & purulenta, sæpe etiam, ob carunculam in urethrâ enatam, impedita visitur.

In *Excretis* urinæ, cum aculeato dolore, aliquando purulentæ atque cruentæ, aliquando tenues, flavæ, pellucidæ, contentis sabulosis, nec non arenulis & frustulis inæqualibus & scabris refertæ, observantur redditæ. Sic maculæ ac pustulæ in cute erumpentes saniosam fundunt materiam; semen instar saniei exiens gonorrhœam producit. Lac quoque aliquando non justam habet consistentiam, sudor fœtidus, flavescens, salsus, deprehenditur.

In *qualitatibus mutatis* oculi livorem contrahunt, faciei color pallidior & obscurior, lingvæ nigricans, dentes erosi, ungves deformes, os, nares, alæ, ingvina, pedes, imò totum corpus exhalant mephitim, membra, inprimis genitalia, extenuantur macie. &c.

Omnia tamen hæc variant pro diversitate graduum morbi, & subjectorum. Alii magis tumores, alii ulcera magis exhibent, alii doloribus torquentur magis. Quò pauciora & magis particularia adsunt symptomata, eò minori gradu morbus consistit; quò plura & universalia, eò majori gaudet, præcipuè si ossa ipsa cariem, spinam ventosam, exesionem, νέκρωσιν patiantur, quod in tenerioribus nasi & Ethmoideis inprimis visitur.

3. Ex fonte CAUSARUM huc pertinent prægressa varia, error nimirum in rebus nonnaturalibus commissus, & inprimis concubitus, qui cum scorto, vel alia infectâ celebratur, impurus & vagus, basia ejusmodi contaminatis data, suctio lactis per mammas infecti, exceptio sudoris & contagiosæ transpirationis, verbo, con-

ver-

versatio intimiorque familiaritas cum infectis aliaque jam supra recensita.

Quin & 4. ANALOGISMUS his suffragatur, comparato ægro ad similes: nemo enim non Practicorum, his prægressis causis, tali modo constitutos Siphylide laborare, affirmabit.

Signa SUBIECTI per se patent; CAUSARUM ex relatione, licet magis contagium accusent ægri aliud quodvis, quàm propriâ venereâ culpâ acquisitum, id quod tamen ex locis affectis patet quoque.

Ad PROGNOSIN SALUTIS ET MORTIS non parum facit consideratio, num altas jam egerit radices, ut tota massa sanguinea affecta sit, ægerque ingenti symptomatum divexetur catervâ, an constantibus sit viribus, ὀρθοστάδιος, sine febri existat, munere suo fungi possit, an habeat pulsum immutatum quasi, appetitum constantem, & quoad reliqua videatur sanissimus, an hæreditario modo hanc labem susceperit, ex quibus omnibus majus vel minus periculum judicari potest. Ut plurimum non tam necat lues venerea, quàm cruciat ægros. Quod si tamen ultimi gradûs sit, & non tantùm humores & spiritus, sed & ipsa ossa & partes solidas alias pervadat, incurabilis esse, & si non causari mortem, συναποθνήσκειν tamen consuevit. Contra ea si primo saltim gradu consistat, nec intimius vitalia infecerit, levi quasi brachio tolli potest, si maturè feratur auxilium, levissimis sumptibus, quo neglecto vel malè curato indies vires sumit, & ægrum malè tractat. Exemplum tale videri potest apud *Heer. obs.22.p.264.*

Ex his quoque LONGITUDINIS & BREVITATIS signa desumenda sunt. Licet enim morbus hic sit chronicus, quod ex antecedentibus patet, & non tantùm per menses, sed & multos annos nonnunquam duret, recens tamen, quæ tantùm in bubonibus, gonorrhœâ, capillorum defluvio, lichenibus consistit, nonnunquam in primâ herbâ quasi, adhibitis ritè remediis, suffocatur, adeoque facilius tollitur inveteratâ. Ea enim ossium carie & partium cartilaginearum exesione variisq; in cruribus & brachiis gummatibus se prodit, & operam medici difficillimè admittit. Sic eos, qui semel sanati iterum hâc lue corripiuntur, medicorum operam ferè eludere, ex *Ferdinando* annotavit *Sennertus l. c. p. 153.*

Sic Lues, quæ hæreditario modo irrepsit in corpus, sero & sanguini diuturnâ morâ firmiter suas infigit radices, quas eradicare atque evellere haud facilè est, quin & serum à viscositate suâ liberare, & massam sanguineam sui juris reddere, ægroque tantis symptomatibus dejecto pristinas restituere vires, hoc opus, hic labor est.

In fœminis luis venereæ, quam brevi post invasionem mensium excipit fluxus, nec non in viris & juvenibus, quorum viæ excretoriæ apertæ sunt, promtior & felicior, quàm in senibus hâc lue correptis, ob exhaustum jam calorem, & gulosis, bibulis, licentiosè viventibus, errores diætæ facilè admittentibus minusque dicto medici audientibus, succedit curatio.

Modus Eventus variat. Etsi enim Lues venerea pro incurabili morbo, adeoque lethali non habeatur, teste *B. Rolfinc. Ord. & Meth. Comment. l.6. sect. 3. c. 5. p. 597.* incurabilis tamen fit ex accidente, errore ægrorum, generosa præsidia non admittentium. Hinc variis formis, v. g. dysenteriâ, epilepsiâ, apoplexiâ, paralysi, podagrâ, scorbuto, febri hecticâ, asthmate, hæmoptysi, phthisi, hydrope, impetigine, vigiliis perpetuis aliisque sese induit, ceu belua multorum capitum, quibus homines sæpissimè in ruinam præcipitat.

Exiguâ quoque spes salutis superesse videtur ægro, cui ossa erosa, exesa, comminuta, quod de osse ethmoideo cumprimis asseruimus, variisq; gummatibus tentata conspiciuntur; cui pulmo, œsophagus, trachea, hepar, ventriculus, renes, vesica, intestina, uterus, ulceribus, pustulis, carcinomate, fistulis consumuntur. Major contra illis accrescit spes salutis, quorum viæ excretoriæ liberæ sunt, materiamque saniosam, virulentam, vel per menses, vel per urinam, vel per salivam, vel per feces, vel per fluxum hæmorrhoidalem, vel per sudorem, vel per bubones excernunt.

Caput VII.

De Curatione in genere, & ex fonte Chirurgico.

Perspectâ jam morbi naturâ cum suis causis & signis, restat adhuc

huc, ut ex methodi medendi legibus CURATIONEM aggrediamur, quæ à tribus pendet indicationibus, curatoriâ nempe, præservatoriâ & vitali.

CURATORIA tota erit in eo, ut peregrinus hoſpes ejiciatur, ſerum à glutinoſitate liberetur, ſanguinis tonus reſtituatur, humores ſeroſi peccantes per loca convenientia eliminentur, & viſcera debilitata iterum confortentur.

PRÆSERVATORIA omnes cauſas, quibus hæc lues in corpus noſtrum ſeſe inſinuare, vel inſinuata ſubſiſtere, humanæque œconomiæ ſtatum pervertere poteſt, removet.

VITALIS virium reſtaurationem appropriatis mediis, nec non ſymptomatum graviorum urgentium correctionem meditatur.

Indicationibus his ex triplici fonte abundè ſatisfieri poteſt. Et quidem ex CHIRURGICO primum locum deferimus VENÆSECTIONI, nobili illi & heroico remedio. Quamvis enim hæc ſola apta nata non ſit, ut penitus morboſum hoc robur frangere & extirpare poſſit; nihilominus tamen locum habet tum in ſe, tum reſpectu præſidiorum aliorum & ſymptomatum ſpecialium. In ſe quidem, quatenus non ſolùm quantitatem, ſi eâ excedat ſanguis, deplet, ſed & qualitatem, intemperiem, ſpiſſitudinem corrigit, & inprimis in motum citat lentum ſerum ſpiſſeſcensque, ut ventilatio redintegretur debita, fluxilior ſanguis redditus non ſubſiſtat, nec malè partes habeat. Symptomata verò ſpecialia eam indicantia ſunt dolores capitis, artuum, ardores, aliaque; inprimis etiam remedia ex fonte pharmaceutico petita felicius adhibentur, ſi univerſalia ejusmodi præmittantur auxilia. Exemplo ſit vel ſola ſalivatio ☿lis, quam citra præmiſſa purgantia & Venæſectionem adhibere religio debet eſſe. Inſtitui poteſt in brachio, ℥iij. IV. V. educendo, ut pars ſanguinis viſcoſioris auferatur, eâq; ablatâ, ſerum viſcidius & reſtagnans in motum citetur quodammodo, ipſique per medicamenta debita novus character eò melius inprimi poſſit. Quod ſi vires per morbi novi acceſſum adeò videantur proſtratæ, ut venæſectionem non ferant, cucurbitulæ cum vel ſine ſcarificatione conſuetis in locis, vel hirudines, inprimis, ſi puſtulæ ſanguinolentæ adſunt, ſubſtitui poſſunt.

Sic & FRICTIONES, inprimis cum linteaminibus calidis, poros

aperiendo exhalationi humorum, miasma venereum soventium, vias pandunt, nec non particulas sanguinis sulphureas torpentes in motum citant.

FONTICULI, & CAUTERIA actualia etiam hîc locum inveniunt. Exemplum cujusdam lue venereâ infecti ex Vido Vidio juniori annotavit *Schenck. obs. Med. p. 898.* cujus calvaria jam putrefacta solâ ustione cum ferro candente feliciſſimè curata fuit. Nam & hoc casu ignis semina morbifica optimè destruit.

VESICATORIA quoque paſſim proſtantia, v. g. *Zwelfer. Rolfinc. D. Præsid.* aliorumque, ex *catharid. emplastr. diaph. ol. sinap. laur. vel castor.* inprimis si exostoses apparent, insignis sunt utilitatis. Ita enim serum ichorescens & miasma venereum torpidum extrahitur, quale exemplum vid. apud *Laz. River. cent. 4. obs. 22. & 29.*

Singula quidem hæc sunt insufficientia debellando hosti, conferunt tamen symbolum suum, & reliquis obstetricantur majorum quæ sunt virtutum.

Chirurgiam Infusoriam in hoc morbo duabus vicibus feliciter institutam refert *Bonet. Anat. Pract. l. 3 sect. 10. obs. 6.* & *Excell. Ettmüller. Tr. de Chir. Infus. c. 1. §. 5.* exemplum militis recenset ab Elsholzio persuasi, cui in nosocomio publico Dantiscano, lue venereâ inveteratâ cum ulceribus in tibiis, tumore brachii dextri, doloribus capitis horrendis, cum gummatibus seu nodis in oſſibus laboranti, *resin. scammon.* gr. vij. diſſolutæ in *ess. lign. guajac.* ad ℥iij. infusa fuêre, unde insequente vomitu subitanea omnium symptomatum 24 horarum spatio remiſſio, & post triduum ulcerum coalitio secuta fuit.

De Transfusoriâ Chirurgiâ, cujus ope nonnulli ejus patroni luem veneream curare audent, quid in hoc casu statuendum sit, legi potest *Merclin. Tr. de ort. & occas. Transfus. sangv. cap. 3. p. 34. seqv.*

CAPUT VIII.
De Curatione ex fonte Pharmaceutico.

AD

AD fontem jam provehimur PHARMACEUTICUM, qui medicamenta huic morbo maximè offert appropriata, & specifica, idque non uno, sed diversis loculis, tantò magis à nobis lustrandis, quò felicius tum in genere morbo opposita largiuntur præsidia, & seorsim his illis insignioribus symptomatibus.

LENIENTIA, primas vias ab infarctu humorum pituitosorum, viscosorum, seri coagulati & fixati, liberant, blandè abstergunt, & materiam ad inferiora divertunt, cumprimis utilia, ubi alvus fuerit segnior, ad eamque divertenda materia, non neglectâ viscerum culpâ; ex *MP.* ♀*ear. extr. al. rof. viol.* ♂*li, rbab. belleb. f.* & ♂*l.* R. ♂ *laxat. essent. lignor. laxat.* ☿ *dulci*, unde *Quercetanus* pilulas suas polychrestas effecit. Tacemus infusa & decocta lenientia accessione *ligni sassafras, summit. fumar. epithym.* aliisque roboranda.

℞. *MP.* ♀*ear. extr. aloës* ā. ℈ß. ☿*dulc.* gr. v.
trochisc. alhand. gr. iij. *essent. succin.* q. s.
M. F. l. a. Pil. S. Lind-Pillen.

℞. *MP. de aloë violat.* ℈ß. *extr. rbabarb.* gr. vj.
essent. lignor. q. s. M. F. l. a. Pilul. S. u. s.

℞. *rad. scorz. cichor. sarsæp.* ā. ℥ij. *ras. lign. sassafr.* ʒj.
summit. fumar. agrim. ā. mß. *fl.* 4. *cord.* ā. pj.
senn. Alex. s. s. ℥ß. *rbabarb. Alex.* ʒij.
schoenanth. ʒß. *passul. minor.* ℥j. *cryst.* ♀. ʒiß.
Coque in s. q. ▽ *simpl.* Colat. ℞. ℥iij. adde
sir. de cich. c. rbab. ℥ß. M. F. l. a. Pot. S. Lind-Träncklein auf einmahl.

PRÆPARANTIA seu Digestiva, quæ lymphæ, seri, aliorumque humorum vitiosorum coagulum præparant, eos ad excretionem aptant & disponunt, non distincta erunt ab ipsis alterantibus, nisi quod à speciali hoc fine, quem intendunt, diverso locentur ut tempore, ita & spatio. Faciunt nempe huc R*æ* ♂*les variæ, cydon. c. arc.* ♀*ri, cum* ⌒ *lignor. essent. fumar. comp. lign. comp.* ℥*ii, s.* & ♂*lis, M. S. antisc. antivenereæ,* R*a corall. c.* ⌒ *lign.* ♀ ⊕*l. cryst.* ♀ ♂*l.* & alia.

℞. *rad. ari tinct. ppt. hepat. rubr. Dr.* ā. ʒj. ℅ *mac.* gtt. j.
M. S. digestiv-Pulver auf etliche mahl.

℞. *M. S. essent. lign. comp.* ā. ʒj. M. D. in vitr.
S. Blutreinigende Mixtur.

℞. *mixt. antiscorb. essent. fumar.* R*æ* ♀*i* ā. ʒj.
M. S. ut ante.

℞. *essent. fumar. lign. sassafr.* ā. ʒj. M. in vitro.
S. ut supra.

PURGANTIA in hoc affectu maximè necessaria, cùm non solùm humoribus serosis stimulum addant, sed & ipsi coagulo fermentativum motum inducant, id ipsum disjiciant, & segregatam partem noxiam è corpore eliminent. Præstant verò id tum phlegmagoga inprimis dicta, tum alia ex *mechoac. gialap. agar. colocynthide, scammon.* & ex his præparata, ut *extr. & tr. agar. extr. rhab. cathol. Andern. panchym. Croll. cerb. tric. resin. scammon.* & laudatissimus ☿ *dulcis*, seu in pilulis reliquis additus, seu in bolo, vel pulvere quoque ipso, ut & *turpethum minerale flavum.* Commodissima etiam hunc in finem sunt infusa, purgantibus cum dirigentibus quasi magis maritatis. Clysteribus ipsis etiam suus locus est, alvum humectantibus, laxantibus & obstructiones reserantibus, ex emollientibus, aperientibus, aliisque paratis.

℞. *MP. de fumar. resin. gialap.* ā. ℈ß. ☿ *dulc.* ☽*ar.* gr. vj.
essent. lign. q. s. M. F. l. a. Pilul. S. Purgier-Pillen auf einmahl.

℞. *MP. de succin. Craton. de fumar.* ā. gr. viij.
resin. scammon. ℈ß. ☿ *dulc.* gr. vj. *essent.* ♄*ii* q. s.
M. F. l. a. Pil. S. ut supr.

℞. *pulv. laxat. vegetab.* ℈j. *resin. scammon.* gr. vj.
cryst. ♀. gr. viij. ♄ *diaph.* gr. iv. ☍ *anis.* gtt. j.
M. F. Pulvis, S. Purgier-Pulver auf einmahl.

℞. *conserv. fumar.* ʒj. *pulv. purg. Cornach.* gr. v.
☿ *dulc.* gr. vij. *extr. lign. gvajac.* gr. ij. *sacch.* q. s.
M. F. l. a. Bolus. S. Purgier-Bissen auf einmahl.

℞. *rad. polypod. sarsæpar. scorz.* ā. ℥ij.
herb. fumar. hepat. nobil. fl. scabios. ā. mß.
cort. tamarisc. lign. sassafr. gvajac. ā. ʒj.
senn. Alex. ℥ß. *agar. trochisc.* ℈ij. coqv. in s. q. ▽. *f.*
Colat. ℞. ℥vj. adde *extr. fumar. rhab.* ā. ℈j.

sir.

syr. de cichor. c. rhabarb. ℥ß. M. F. l. a. Potio,
S. Purgier-Tranck auf einmahl.

Cùm verò nonnunquam pituita crassa, viscosa ventriculo adhæreat, ♁ialibus, ⊕licis aliisque optimè etiam *ἄνω* exturbari poterit, quale exemplum habet *Riverius cent.* 1. *obs.* 77. propinato hoc fine ☿ *vitæ*, ♀ *emet. manná vomitoriorum*, & aliis.

℞. ♀ *emetic.* gr. iij. *gialap. ppt.* gr. vj.
 ☍ *macis* gtt. j. M. S. Brech-Pulver.

℞. ☿ *vit.* gr. iij. *conserv. rosar.* ʒj.
 sacch. q. s. M. F. Bolus, S. Brech-Zucker.

℞. *extr. panchymag. Croll.* gr. viij. ♀ *emet.* gr. ij.
 ☍ *anis.* gtt. j. M. F. l. a. Pil. S. Brech-Pillen.

Cùm autem per primam corporis regionem totum hoc malum eliminari non possit, cùm tam altas agat radices, ut secundas tertiasque regiones occupet, quibus multum facessit negotii, hinc per easdem etiam expelli debet, id quod DIAPHORETICORUM & DIURETICORUM ope præstatur unicè, utpote stupendæ efficaciæ, quæ vim habent sanguinem ab effluviis venenatis venereis non solùm depurandi, sed etiam fermentum illud venenatum, solidis vel liquidis nostris partibus odoris instar affixum, potenter extirpandi & penitus eradicandi, dicente *Frid. Hoffmann. Meth. Med. l.* 1. *c.* 11. *p.* 164. Sudorifera enim acrimoniam salinam, corrosivam, erodentem obtundunt & domant, visciditatem seri corrigunt, id fluxile statuiq; naturali simile reddunt, &, quod præcipuum est, *μίασμα* peregrinum venereũ, undecunque inductum & insidiosè latici confermentandum, efficaciter excludunt. Cavendum tamen, ne nimiis insistamus sudationibus, utpote quæ serum magis exacerbant, in continuos halitus resolvunt, efferatum id reddunt, febresque tandem producunt, quo de vid. *Tilemann. in Aphor. Hippocr. p.* 167.

Prosunt hæc ipsa, tum universali fine, quo nomine & specificorum, seu causæ morbificæ inprimis debitorum, titulum merentur, tum particulari, sive ulcera defœdent partes has illas, sive dolores exacerbentur magis, sive aliis modis *στάσις* humorum dispellenda fuerit. Faciunt huc ♁ *diaph. bez. min.* ♂*le*, ☉*re*, ☿ *diaphoreticus, mag. & ⊖ spin. viper.* ♒ *lign. s. & comp.* ♀ *s. & duplic. M. S. R. bez. Cinnab*

℥ii, & *nativa, cryſtallina*, ♎*mata*, ♎ *auratum diaphoreticum ſ.* ♂*le*, ☉*re*, ♀*eum*, *turpethum minerale album*, decenter propinatum, & alia, additis pro re natâ opiatis. Tacemus *decoctum lignorum*, de quo mox ſeorſim agemus. Exempla ex DIAPHORETICORUM claſſe ſunt ſequentia:

℞. Tℛ*æ bezoard. D. D. Præſ. eſſent. lign.* a. ʒj. *anodyn.* gtt. viij.
M. S. Schwitz-Tinctur.

℞. Tℛ*æ bezoard.* ʒj. *M. S.* ♎. *lign.* ā. ʒß. M. S. ut ſupra.

℞. ♎ *ebor. viperar.* ā. ℈ij. *eſſent. ſucc.* ℈j. M. S. Schwitz-Mixtur.

℞. ♁ *diaph. CC. philoſ. ppt.* ā. ℈ß. ⊖ *ſuccin. vol. fixat.* gr. viij.
M. S. Schwitz-Pulver.

℞. ⊖ *viperar.* gr. vj. *bez.* ♂*ial.* ℈ß. M. S. Schwitz-Pulv. auf einmahl.

℞. *roob. ebul. ſambuc.* ā. ʒß. *bez.* ♂*lis*, *animal.* ā. gr. xv.
ſacch. q. ſ. M. F. l. a. Bolus, S. Schwitz-Zucker auf einmahl.

℞. ▽ *fumar. ſambuc. bezoard.* ā. ℥j. ♎ ♀, *lign. gvajac.* ā ʒß.
ſir. ſcorz. ℥ß. M. S. Schwitz-Tranck.

℞. *rad. cichor. ſcorzon. ſarſæpar.* ā. ℥ß.
herb. fumar. ſcabioſ. agrimon. carduiben. cuſcut. ā. mß.
fl. hepatic. nobil. 4. cordial. ſumm. fumar. ā. pij.
lign. ſanct. ℥ij. *ſaſſafr.* ℥j. *cort. tamariſc. cappar.* ā. ʒiij.
cinam. ſchœnanth. a. ʒj. conciſ. contuſ. coque in ſ. q. ▽. *ſimpl.*
colat. ℞. ℔ij. adde *ſir. fumar. diaſer. Andern.* ā. ℥iß. D. in fictil. S.
Schwitz-Tranck.

Huc quoque referri poteſt *Decoctum Diaphoreticum Rolfinc. in ord. & meth. comm. p. 570. deſcript.* aliaque ſimplicia, ex autoribus, qui de re medicâ ſcripsêre, petenda. Vid. quoque *Hartmann. Prax. Chymiatr. p. m. 338. ſeqq.*

DIURETICA hinc, cùm ſalino ſuo principio ſeri coagulum fundant, liquent, diſſolvant, præcipitent, unaque abſterſione blandâ & ſeminalem ichorem alterent, & vias urinarias demulceant, meritò hunc cenſum quoque ſubeunt, inprimis ad ulcera & ardorem genitalium tollienda, ſi gonorrhœa fœda corpus fatiget, ſi lumbi doleant, ſi urina reſtitet, ſi carunculæ negotium faceſſant. Profunt hoc fine tum diluentia, ut *emulſiones ſem. 4. fr. maj. min. papav. alkek.* tum temperantia & præcipitantia *oc. 69 ppt. magiſt. oc. 69. decoct. eſſ & extr. agrimon.* tum inprimis abſtergentia & roborantia ſulphureo reſinoſo principio fœta. Talia ſunt terebinthinata, *tereb nth. cypr. lot. & in coloſtrum, in pilulas, in*

°°°, & ♎ *redacta*; succinata, ut *succin. ppt. ess. succin.* tum sola, tum cum ℞ *â bez* & *anod.* remixta, eo casu probatissima. Tacemus *sem. viticis, sacch.* ♄, ♎ *terebinth.* ♄ *nisat.* ☿ *dulcem* cum dictis variis maritandum, & alia.

℞. *terebinth. cypr. c.* ▽ *nymph. lot.* & *ad durit. cocta* ʒj.
magist. oc. 69. ℈j. *succin. ppt.* ʒß. *resin. gvajac.* gr. xv.
M. F. Pulvis S. Nieren-Pulver.

℞. *MP. de terebinth.* ʒj. ☿. *dulc.* ʒß. *extr. agrim.* ℈j.
sir. de ros. sicc. q. s. M. F. l. a. Pilul. S. Nieren-Pillen.

℞. *essent.* ♁ ♀ *sat.* ʒij. °°° *lign. sanct.* gtt. IV.
M. S. reinigende Mixtur.

℞. *essent. traumat.* ʒij. ♎ *terebinth. c.* ♉ *fact.* ʒj.
℞ *æ anodyn.* ℈ß. M. S. heilende Tinctur.

℞. *sem. 4. frig. major.* ā. ʒj. *papav. alb.* ʒß.
▽ *agrimon.* ℥iij. *scabios. fumar.* ā. ℥ij. M. F. l. a. Emulsio.
Colat. adde *sir. dialth.* q. s. ad gr. sap. D. in fictil.
S. Lind-Milch.

Quod ALTERANTIA attinet, meritò & hîc divisionem receptam in generalia & specifica retinemus, quorum illa, hoc quidem in affectu, comitatis vel sotis simul symptomatibus aliis prosunt, hæc non tam illis, quàm affectui principali, & per se, & cum aliis combinato. Uti enim certum est, non minùs ex hoc affectu, quàm ex ullo alio, tanquam ex equo Trojano, plurimos alios propullulare; Ita principalis mali curam potissimum lustrabimus, combinandis facilè ex propriis loculis appropriatis aliis. Ea nempe partim morbi acrimoniam, indeque propullulantium symptomatum catervam, partim destructum viscerum tonum respiciunt, vitaleque sanguinis balsamum deperditum, singula quidem suo modulo, iterum restaurant.

Curationem ergò mali hujus radicalem, sine dubio in exterminio fermenti peregrini, & correctione laticis consistentem, variis modis tentarunt medici. Quidam juxta *Celsi* illud: quiete & abstinentiâ multi magni morbi curantur, diætâ solùm vel præcipuè id facere sustinent, exquisitâ, tenuissimâ, in pane biscocto, passulis, aquâ vel tenuiori potu consistente, id quod non de nihilo est, siquidem jam dudum attenuans victus *Hippocrati*, *Galeno* aliisq; inter præcipua serosorum morborum remedia relatus est. Sola tamen vix sufficit, unde

unde exempla novit *D. D. Præſ.* per plures hebdomades ita macceratos, ne ulcerum quidem reſiduorum conſolidationem impetraſſe.

Multi nominis eſt *decoctum lignorum*, & his affinium aliorum vegetabilium, ex *cort.* & *lign. ſanct. ſaſſafras, rad. chin. ſarſaparill.* quò & *ſaponariam* & *cymbalariam* alii referunt, teſte *Lud. Septalio in animad caut. 215. p. m. 287.* qualia exempla hinc inde apud Practicos, præter jam citata, reperire licet. Vid. *Hartm. Prax. Chymiat. p. m. 339. ſeqv. Hildan. Junckerus* & alii.

Quicquid vero præſtant hæc, ſine dubio debetur partim diluenti aqueo, partim incidenti ſalino balſamico principio, utrisq; his ſero viſcidiori correcto, expulſo fermentifico contagio, & prohibitâ ichoreſcentiâ ſalinâ. Duplex parari ſolet decoctum, primarium, pro ſudatorio potu, & ſecundarium pro potu ordinario, ad diætam tenuantem quod ſpectat; utrisque ad aliquod tempus, non tamen ultra εὐφορίαν, continuandis.

Quod ſi gravior mali radix ſit, nec decoctis ſudoriferis, aliisque propoſitis medicamentis, diætâque ſtrictiſſimâ evelli poſſit, ad inunctionem aquæ vivæ & non madefacientis manus, ex aquâ metallicâ acidâ, terrâque ſulphureâ & ſalinâ, in terræ viſceribus genitæ, tanquam ſacram anchoram, confugiendum. Morbis enim giganteis ut heroica debentur remedia, quale eſt ☿ius, & luis venereæ & aliorum rebellium ῥιζοτόμος, ita huic ſiphylidi κατ᾽ ἐξοχὴν & quoad totum affectum, & quoad omnia quaſi ſymptomata, dolores, tumores glandularum &c. non immeritò debetur. Vid. *Excell. D. D. Præſid. Tr. de M. F. l. 2. ſect. 2. c. 12. Rolfinc. O. & Meth. comm. l. 6. ſect. 3. c. 1. p. 590. Schneid. l. 3. c. 11. p. 438. de catarrh. Tim. à Güldenklee l. 7. caſ. 3. Sylv. Prax. App. Tr. 3. §. 323.*

☿ii quippe partes ſalinæ acetoſæ, & ſulphureæ volatiles, cum glandulis & ſero per inunctionem communicatæ, à calore naturali ſubtiliſantur, actuantur, evehuntur, in motum agitantur, unde ſerum quoque in motum majorem rapiunt, viſcidum, tenax, concretum, pigrum, impactum diſſolvunt, fluxile reddunt, & ad conſuetum aliàs evacuationis locum, glandulas ſcilicet palati, faucium, propellunt, ut ibidem ſecernatur. Præſtatur verò præmiſſis præmittendis, non tam Veterum more per ſuffimenta, quia

hoc pacto ☿ius in vaporem resolutus nervis magis inimicus evadit, teste *D. Præs. l. c.* quàm per unguenta varia, quibus ☿ius subigitur, ut corpori applicari possit. Sic enim ☿ius vivus v. g. pinguedine suillâ vel unguento pomato subactus corporique inunctus, ex Gallorum Chirurgorum methodo, per salivationes sæpius, rarius per diarrhœas torminosas, luem veneream curat, qualem effectum & plumbum simili usu in infantibus exhibet, ceditq; contumacissimum hoc malum huic ☿iali inunctioni, quod antea omnes decoctorum sudoriferorum & diætarum strictissimas neglexerat leges, dicente *Excell. D. Ettmüll. in proœm. Chirurg. Infus.*

℞. *unguent. rosat. pomat.* ā. ℥iß.
☿ *viv. purific. & c. s. q. terebinth. extinct.* ℥j.
ol. spic. gtt. vj, *lign. rhod.* gtt. iv. M. F. l. a. unguentum.
D. in pyx. S. Glieder-Sälblein.

℞. *unguent. pomat.* ℥ij. ☿ *viv. c. s. q. terebinth. extinct.* ℥j.
ol. salv. lign. rhod. ā. gtt. iv. *balf. Peruv.* ℈ß.
M. F. unguentum S. u. f.

℞. *ungent. ☿l. Rolfinc.* ℥iij. D. ad fictil.

Huc quoque pertinent varia unguenta ☿ialia, v. g. *Sennert. Ferrarii, Neapolitanum, Augustanorum, Zwelf. Timæi*, aliorumque, licet *Cardanus* luem hanc non tàm ☿ialibus, sed solo litu hellebori curandam asserat.

His & similibus unguentis juncturæ brachiorum, pedum, verbo, articuli extremorum aliaque loca convenientia inungantur matutino tempore, vacuo ventriculo ad fornacem calidam, aëre ambiente calido, per dies duos vel tres continuos, vel alternos saltem, inunctionem continuando, moderandâ hinc eâdem pro salivationis modulo.

Interim dum ab hâc inunctione salivatio debita expectatur, propinari quoque possunt tum ☿ialia interna, matutino tempore, v. g. *☿ius dulcis*, *☿tatus albus*, *diaphoreticus*, *cinnab.* ♁ii, aliaque exinde parata, tum diaphoretica lenia vespertino, tum purificantia alia intermedio tempore. Ita enim ex methodo *Præsidis nostri* longè tutius & jucundius expectatus sequitur effectus.

Tacemus modos alios applicandi ☿ii, inprimis per Zonam seu cingulum, de quo *Rulandus* & *Höchstetterus* videndi. Hunc ipsum

 ptya-

ptyalismum artificialem collo circumdatum emplastrum de ranis, simplo vel duplo ☿ii currentis constans, longè facilius, quàm Zonam ☿lem promovere & accelerare testatur *Sim. Pauli de febr. mal. p.* 27. unaque subinnuit, hoc modo luem veneream intra sex hebdomades curari posse.

Symptomatibus verò, v. gr. dentium vacillationi, nigrori, uliginoso & fastidioso fœtori, virium ventriculique debilitati, gonorrhœæ, aliisque utplurimùm illam comitantibus, sudoriferis & universalibus jam supra dictis, ut & confortantibus aliisq; appropriatis succurrendum. Ut exempla quædam seligamus, sequentia ponemus, partim generalia, partim dictis symptomatibus dicata.

℞. *essent. lign. compos.* ℥j. ♁ii ♀isat. ℥ß.
M. S. Blutreinigende Mixtur.

℞. R̄æ *corall. c.* ♁ *lign. parat.* ℥ij. D. in vitro.

℞. *specif. cephal.* ʒij. *magist. anodyn.* ℈ß. M. S. Haupt-Pulver.

℞. ♁ii ♂ial. *cachect. corall. rubr. ppt. matr. perl. ppt.* ā. ℈ß.
ZZ. *nativ.* gr. xij. *arcan. corall.* gr. vi. M. S.
Stärck-Pulver auf dreymahl.

℞. ♁. *diaph. lap.* 69. *croc.* ♂is *adstr. magist. oss. sep.* ā. ℈j
sem. agn. cast. ℈ij. *magist. anodyn.* ℈ß.
M. S. Stillendes Pulver.

℞. *succin. alb. ppt. bol. armen.* ▽ *sigill. corall. rubr. ppt.* ā. ℈j.
magist. sacch. ♄ni. gr. viij. *laud. opiat.* gr. ij.
M. S. ut supra.

℞. *MP. de fumar. extr. lign.* ā. ℈j. ☿ *dulc.* ʒß.
R̄æ ♁ii ♀*sat.* q. s. M. F. l. a. Pilul. S. Blutreinigende Pillen.

℞. *sem. 4. frigid. maj.* ā. ʒj. *cannab.* ℥ß. *papaver. alb.* ʒij. *lactuc.* ℈ij.
▽ *castitat. nymph. agrimon. plantag. lactuc.* ā. ℥ij.
F. l. a. Emulsio, adde *magist. oss. sep.* ʒj. *syr. de nymph.* q. s.
M. S: Kühlende Milch.

℞. *rad. chin. sarsæpar. helen. cich.* ā. ʒij. *herb. agrimon. hepat. nobil. heder.* ▽*estr. beton. veronic. lichen. portulac.* ā. mß.
summ. fumar. fl. acac. cichor. scabios. ā. pij.
cortic. lign. sanct. sassafr. ā. ʒiij. *cost. arabic.* ℈j.
concis. contus. gr. mod. Dentur ad chartam,
S. Species ins Bier.

℞. *con-*

℞. *conserv. rof.* ⊖*lat. menth. fumar.* ā. ℥j.
nuc. mosch. in Ind. condit. Zingib. condit. ā. ʒiß.
spec. diagalang. ʒj. *diarhodon. Abb.* ʒij.
hep. rubr. ʒß. *sir. corall.* q. s. M. F. l. a. Electuarium,
S. Magenstärckende Lattwerge.

His tandem subjungimus TOPICA externa nonnulla, quæ variis prospiciunt symptomatibus. Licet enim benè curato morbo, tanquam fonte, & scaturigines morbosæ simul cedant, speciatim tamen tumoribus, doloribus & ulceribus quædam exterius quoque prospiciunt, internorum actionem juvantia, & ipsa ab illis succenturianda.

Sic TUMORIBUS, v. g. bubonibus in inguine aliisque partibus glandulosis applicantur resolventia & discutientia, *ut empl. de melil. de ranis Vigonis cum ☿, diachyl. c. gumm. dia♎ Ruland. diaphor. Mynsicht. miraculosum*, aliaq; consimili virtute pollentia, quæ & in testium tumore locum habent. In penis & glandis dolore, experimento *Heerii*, herba cicutæ contrita & applicata insignis usus est.

ULCERIBUS & erosioni glandis aliarumque partium ▽*is* ☿*ialibus*, ▽ *calc. viv.* &c. optimè succurri potest, v. g.

℞. ▽ ☿*l. Ruland.* ℥ij. D. in vitro. S. Eiserlich Wässerlein.

Huc quoque referri possunt ob insignem exsiccandi & abstergendi virtutem *flores lap. calamin.* in præparatione orichalci exsurgentes, & superioribus furni partibus sese affigentes, *unguent. nobil. Mynf.* ✠ ♄*nisat. liqv. stypt. decoct. myrrh.* ⊖*latum, decoctum ex thure, myrrhâ, aloë, lithargyr. liqvor.* ⊖*l. alb. &* ♂, *unguent. de cerussâ, diapomphol. de lithargyr. populn. alb.* ☿*ial. Hartmanni, balf.* ♎, *de Peru, empl.* ♎*eum, lap. calamin. dia*♎*is Rulandi, saturnina, stitticum Crollii*, aliaque in ulceribus quoque vetustis venereis non parum proficua. Sic & conjuncto ardori & inflammationi ex dictis temperatiora apprimè debentur.

Ad CRUSTOSA TUBERCULA, inprimis in facie erumpentia, eradicanda, faciunt quoque Topica, v. g.

℞. *unguent. pomat.* ℥ß. *cosmet. Clav.* ʒß. *fl.* ♎ ℈ß.
⊖ ♀ gr. v. *magist.* ☿ *alb.* gr. xv. *mastich.* ℈j.
☍ *lign. rhod.* ℈ß. M. F. l. a. Unguentum,
S. Eiserlich Sälblein.

℞. *unguent. diapomphol.* ℥ß. *pingued. a'c. pisc.* ʒj. *essent. benz.* ʒß. ℴℴ *amygd. amar.* ℈j. ℴℴ ♀ *p. del.* ℈ß. *lign. rhod.* gtt. vi. *pulv. sigill. Salom.* ʒß. *magist. sacch.* ♄ni ℈ß.
M. F. l. a. Unguent. S. ut supra.

Pro FAUCIUM ARDORE & malis, gargarismata temperantia, abstergentia & roborantia prosunt, *spec. pro gargar. cum lign. sanct.* ut & ▽ *virid. Hartm. aquæ* ☿*les ipsæ*, & similia, v. g.

℞. ▽ *prunell. plantag. scabios. nymph.* ã. ℥iß. *decoct. lign. secund.* ℥ij. *sir. de semperv. moror.* ã. ℥ß. ⦶ *anodyn.* ʒj. M. D. in fictil.
S. Gurgel-Wasser.

DENTES in alveolis suis VACILLANTES mirè quoque juvat *Catechu*, de quo vid. *Hagendorn. tr. de Catechu, sect. 4. c. 2. art. 1. p. 53.* v. g.

℞. *pulv. irid. Florent. bistort.* ã. ʒj. *mastich.* ʒß. ▽ *Iappon.* ℥iß. *nuc. mosch.* ℈j. *mell. rosat.* q. s.
M. F. l. a. Unguent. S. Zahn-Sälblein.

℞. *silic. calcinat.* ℥ß. *catech. ppt.* ʒij. *rad. irid. Florent. sangu. dracon. oc.* ♋. ã. ʒj. ○ *ust.* ℈j. ℴℴ *ros.* gtt. iij.
S. Zahn-Pulver.

CARUNCULIS seu verrucis penis pulvis sabinæ cum cerâ viridi applicari potest; quod si hisce non cedant, ☿♎ vel ♎tus cum viridi æris, & fermento, vel candelæ cereæ extremitati mixtus, loco carunculæ respondente, quale exemplum extat *Ephem. Germ. Ann. VIII. obs. 92. p. 153.* ▽*a viridis Sennerti in Instit. p. 1054. descript.* aliaque fortiora, quæ & symptomata reliqua respiciunt, in subsidium vocanda.

Huc tandem faciunt *balnea*, ad maculas reliquas, scabritiem & sordes adhibenda, v. g.

℞. *rad. oxylap. lil. alb. aristol. rot.* ã. ℥j. *herb. persic. sapon. scabios. fumar. agrimon. nepeth. abrot.* ☿*ial.* ã. mij. *fl. sambuc. hyperic. chamæm. verbasc.* ã. mß. *baccar. laur.* ℥j. *furfur. trit.* ℔ß. 🜍 *viv.* ○, ⊕*l.* ã. ℥iß. Concisa D. in Chart.
S. species zum Bade.

CA-

Caput IX.

De Diæta.

Cum ſine legitimâ rerum nonnaturalium adminiſtratione optima etiam medicamenta non ſolùm nullum effectum edant, ſed & nonnunquam ſummè noxia ſint, non immeritò ſequentem ordinabimus DIÆTAM.

In NATURALI CIBI εὐπεπτοι, teneriores, boni ſucci, ex carnibus vitulinis, ovillis, hœdinis, vervecinis, perdicum, gallinarum, avium montanarum, ex ovis ſorbilibus, amygdalis dulcibus, aliaque laudabilem ſuccum optimumque nutrimentum præbentia, conveniunt. Acria verò, pinguia, nimis aromatiſata, ſale & fumo macerata, flatulenta, quæ ſerum exacerbare poſſunt, piſces, olera, fructus horrarii aliaque crudiora vitanda.

POTUS ſit cereviſia legitimè fermentata, tenuis, non lupulata nimis; vini verò potus parciſſimus vel nullus. Tenuis enim diæta morbo huic unicè convenit.

In VITALI AER ad calidum inclinet, ſit purus, omnium inquinamentorum expers. Frigori aliisque aëris injuriis ſeſe non exponat; frigus enim ſerum in receptaculis ſuis ſtatim condenſat, ejusque motum ordinarium facilè pervertit.

In ANIMALI SOMNUS ſit ſufficiens, ne vigiliis nimiis ſpiritus depauperentur, quibus depauperatis vires vacillent. Decumbendum quoque in latus alterutrum, ne ſupino ſitu calefactis vaſis majoribus, ſeminis profluvium promoveatur.

MOTUS nimius v. gr. ſaltationes, equitationes, aliaque hujus generis exercitia vitanda, quippe quæ ſanguinem in majorem motum citant, eumque fervidiorem reddunt, humores nimis commovent, hinc ſeminalem fluxum, dolores & ſymptomata alia adaugent, quin non rarò alia nova, v. gr. teſtium inflammationem, poſt ſe trahunt.

ANIMI PATHEMATA modum non excedant, ne vel concentrando & figendo nimis ſpiritus, vel commovendo nimis ſanguinem, humoresque alios in corpore exiſtentes, obicem curationi ponant.

ALvus cum ob ſerum viſcidum, tenax & lentum, adſtricta utplurimum eſſe ſoleat, lenientibus ſupra dictis officii ſui admonenda.

Ad Pygiaca ſacra ſerò, nec niſi hoc morbo radicitus extirpato, redeundum. Occaſiones tandem omnes, quibus contagium hoc vel de novo communicari, vel exacerbari poteſt, cane pejus & angue fugiendæ.

SOLI DEO GLORIA.

uò magè difficilis labor atque induſtria major,
Major eò laus & pulchrior inde venit.
Indagare *Luis Veneris* cauſam atque ferocem
Naturam, Effecta & curam aperire probè,
Eſt operæ multæ res ingeniique ſagacis,
Quam doctus LÖWI ſat labor iſte probat.
Præmia ne dubites, LÖWI, quin digna futura,
Et Tibi ſe propriam laus quoque magna dicet.

Hæc Præ-eximio Domino M. LÖWIO gratulab. adp.

Rud. Wilh. Krauß/D.
P. P.

E vulgo hic ſiphylin metuit, ſed negligit alter;
virtutis facie quin videas vitium.
Per quod quis peccat, per idem punitur & idem,
& tamen innocuos corripit illa lues.
Tu nitidam pellem, pulsâ contage, laboras
reddere, quo laudem, numine dante, paras.

Laudatisſimis profectibus CL. RESPONDENTIS *ex animo gratulor & applaudo*

PRÆSES.

Quâ furtiva Venus lue fervida pectora vexet,
Et quæ tollat eam certa medela, doces.
Præmia digna Tibi Venus optatiſſima ſolvet,
Cui ſeſe ſocium Noſter Apollo dabit.
Ut Sophiæ lauru polles; ſic porrò coronâ
Te geminâ cingent, Phœbus & alma Venus!

Nobil. & CL. Domino Magiſtro LÖWIO, *Medicinæ Candidato digniſſimo, Amico ſuo honoratiſſimo gratulab. poſ.*

Auguſtinus Henricus Faſchius, D.
P. P.

CL. DN. RESPONDENTIS:

Arte, Labore.

Arte, Labore, tuum fauſto omine ſymbolon audit,
Hoc apices primi Nominis indigitant.
Longior Ars vitâ multum valet; æmula tentat
Naturæ, quicquid terra fretumque tenet.
Absque Labore tamen nihil efficit: iſte ſubinde
Se ſocium jungit. Sic bene cedit opus.
Fortunante Deo tamen inſimul omnia cedent
Proſperè, & absque Deo nîl Labor Arsque valet.
Hæc quorſum, L ö w i ſuaviſſime? ſcilicet Arte
Atque Labore tuo mutua ſigna dabas,
Non tamen absque Deo. Quod Diſſertatio præſens
Teſtatur, meritæ laudis agalma tuæ.
Symbolum ut hocce brevi perfectum evadat, & adſit
Tertius, unanimi mente precamur ei.
Scilicet inſignem præmiſſa *Licentia* ſueto
Doctoris titulum juraque more ferat.
Hoc ita perfectum Tibi erit de Nomine trinum:
Arte, Labore, Deo! Tum bene quæq; fluant!

Hæc Cl. Domini Autoris - Reſpondentis, Cognati, Amici & Convictoris ſui honoratiſſimi, debito honori tribuere voluerunt

Cognati & Convictores reliqui.

